

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Onsekizinci İçtima

13 . 9 . 1339 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	71	Baytarı İsmail Hakkı ve sahtekârlıktan	
2. — Sualler	71	mahkûm Antalya Ahzi Asker Şube Yazı-	
1. — Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin;		cısı Azmi, katil maddesinden mahkûm	
Elâziz Nümune mektebi muallimlerine da-		Abanos Karyeli Alioğlu İsmail ve sirkat	
ir Maarif Vekâletinden sual tavriri (6/9)	71	maddesinden mahkûm Sarı Keçili Aşiretin-	
3. — Evrakı varide	71	den İbrahim ve katil maddesinden mahkûm	
<i>Tezkereler</i>	71	Elmalı kazasından Alioğlu Hasân'ın bakı-	
1. — Katil maddesinden on sene küreğe		yei müddeti cezaiyelerinin affı hakkında	
mahkûm Giresun'un Keşap nahiyesine tâbi		İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	
Emeksan karyesinden Abdullah bini Sü-		(3/127)	71:72
leyman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin		5. — Sarhoşluktan mahkûm Maraş'ın	
affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti		Kuyucuk karyesinden Simonoğlu Hampar-	
tezkeresi (3/124)	71	som'un mahkûm olduğu hapis cezasının	
2. — Ahiz ve sirkat ve katil maddelerin-		veya cezayı nakdinin affı hakkında İcra	
den on sene iki mah küreğe mahkûm Kay-		Vekilleri Heyeti tezkeresi (3/128)	72
seri'nin Fehimler karyesinden Ahmedoğlu		6. — Müskirat imalinden mahkûm Vi-	
Hamîd'in bakıyei müddeti cezaiyesinin		ranşehirli Mukaddes ve Afife'nin hatayı	
affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti		adlıden dolayı mahkûmiyetlerinin affına	
tezkeresi (3/125)	71	dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezke-	
3. — Katil maddesinden yedibuçuk se-		resi (3/129)	72
ne küreğe mahkûm Adana'lı Yusufuğlu Sü-		7. — Alenen müskirat istimalinden Kas-	
leyman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin af-		tamonu'nun Akbeke mahallesinden Abdul-	
fi hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti		lah ve Kuzyaka nahiyesinden Akcanoğlu	
tezkeresi (3/126)	71	Hüseyin'in hatayı adlıden fazla hükmedi-	
4. — Rüşvet maddesinden on beş sene		len 160 gün hapis cezasının affı hakkında	
küreğe mahkûm Antalya'da Deve Katarı		İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi	
		(3/130)	72

	Sayfa
<i>Lâyhahalar</i>	
1. — Rûsumat vesaiti bahriyesine ilâvetu mubayaası zarurî görülen merakip bedeliyle masarifatı sairesi için 1339 senesi Rûsumat bütçesine tahsisat ilâvesine dair kanun lâyihası (1/232)	72
<i>Takrirler</i>	
1. — İstanbul Mebusu Hamdullah Subhi Beyle rüfekasının, Tıp Medresesinin son iki sınıf talebesinin muhassasat ve teçhizat bedelleri hakkında (4/23)	72
2. — Bolu Mebusu Falih Rıfki Beyle rüfekasının, İstanbul'daki mülga Harbiye Nezareti binasının Maarif Vekâletine devri hakkında takriri (4/24)	72
3. — Kastamonu Mebusu Hâlid Beyin, muhtelif mahallerde kalmış olan Türk esirleri hakkında takriri (4/25)	72
4. — Urfa Mebusu Şeyh Safyet Efendinin, memurini saire misillü idarei hususiyeye memurlariyle mazulîn ve mütekaidîn evlâtlarından leylî talebe olanların mektep ücretlerinden % 25 tenzîlât icrası hakkında bir karar itilâz edilmesine dair takriri (4/25 mükerrer)	72
5. — Dersim Mebusu Feridun Fikri Beyin, Paris'teki Türk - Azerbaycan talebesinin tebriklerinin Meclise arzına dair takriri	72
6. — Mentеше Mebusu Esad Efendiyle rüfekasının, Sükkûn Kanununun ilgası dolayısıyla Mahzeni Evraka gönderilen evrakın celp ve tetkikiyle mucirlerin ihtikârlarına mâni olunmasına dair takriri (4/24 mükerrer)	83
7. — İzmir Mebusu Mahmud Esad ve Cebelibereket Mebusu Avni beylerle rüfekasının, Muhtacini zürraa verilecek tohumluk hakkındaki lâyihanın müstacelen müzakeresine dair takrirleri	83:84
<i>Mazbatalar</i>	
1. — Muhtacini Zürraa tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine beş yüz bin lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)	72

	Sayfa
2. — Vakfiye ve beratlarından malı maktu mündericolanlardan maada bilûmum evkaf fazlalarından alınmakta olan malı maktu hakkında kanun lâyihası ve Şer'îye ve Evkaf Encümeni mazbatası (1/1)	72
3. — Kastamonu hapsanesinde mahpus Devrekâni nahiyesinin Bozkoca nahiyesinden İmamoğlu Hasan bini Tâhir'in affı hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/13)	73:77
4. — Amasya hapsanesinde mahpus mülâzimievvel Manisalı Lûtfi Efendi bin Rüşdü'nün affı hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/14)	77:81
5. — Urfa'nın Mahkeme mahallesinden Hacı Fazlı Efendizade Şükrü Efendi bin Mehmed Efendiyi katliden mahkûm kubbemescit mahallesinden Hacı Kâmilzade Hacı Mustafa bin Reşid Efendinin iadei hukuku memnuasına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/16)	81:82
6. — Sivas Mebusu Muammer ve Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi beylerin, Firari ve bakaya efrattan vergi alınması hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/29)	82
7. — Denizli Mebusu Yusuf ve Necib Ali beylerin, Avrupa'dan gelecek kükürtlerden Gümrük Resmî istifası hakkında kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/60)	82:83
<i>Muhtelif evrak</i>	
1. — Bursa'nın senei devriyei istihlâsı münasebetiyle Bursa Türk Ocağından ve Gemlik Belediye Riyasetinden mevrut tebrik telgrafları	72
4. — Müzakere edilen maddeler	
1. — Muhtacini zürraa tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine 500 bin lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)	84:108

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,01

REİS — Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTIPLER : Mahmud Bey (Siird), Falih Rıfkı Bey (Bolu)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Birinci Reisvekili Sabri Beyefendinin tahtı Riyasetinde bilietima zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul edildi. Evrakı vâride âid olduğu encümen ve vekâletlere bilhavale Ergani, Genc, Gümüşane livaları mebuslarının şubelerden mevрут mazabıtı intihabiyesi okunarak mebuslukları kabul edildi. Mezuniyetler hakkındaki Divan kararları dahi kabul edilerek teneffüs için Celse tatil edildi.

İkinci Celse

İkinci Reisvekili İsmet Beyefendinin Riyasetlerinde bilinikat Posta Telgraf kanun lâyihasının müzakeresine geçilerek onikinci madde tayıni esamiyle ikinci defa reye vaz'olundu. 18 ve 21 nci maddeler tadil ve tashihan 22, 23, 24 ncü maddeler aynen, 25 nci madde tashihan ve 26 nci madde aynen, yirmiyedinci madde tashihan, yirsekizinci madde aynen, yirmidokuzuncu madde tashihan kabul edildi. Otuzuncu madde, 54, 55 nci maddeler meyanına nakil, otuzbirinci madde otuzuncu madde olarak tashihan ve otuzbirinci madde aynen bil kabul tayıni esamiyle reye vaz'edilen onikinci maddenin yirmidört ret ve iki müstenkife karşı yüz ondokuz reyle kabul edildiği Makamı Riyasetten bittebliğ Perşembe günü saat birbuçukta toplanmak ve posta lâyihai kanuniyesinin müzakeresine devam etmek üzere İctimaa nihayet verildi.

İkinci Reisvekili
İsmet

Kâtip
Siird
Mahmud

Kâtip
Bolu
Falih Rıfkı

2. — SUALLER

1. — *Elâziz Nümune Mektebi muallimlerine dair Elâziz Mebusu Hüseyin Beyin şifahi sul takrirî Maarif Vekâletine havale edilmiştir. (6/9)*

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı?

AHMED MAHİR Ef. (Kastamonu) — (Tashih) demek eğri bir şeyi doğrultmak demektir. Halbuki mevaddı kanuniye eğri değildir. Yalnız tadil edilmiştir. (Tashih) yerine (tadil) denilmelidir.

REİS — Peki efendim, (tashih) kelimesi yerine (tadil) şeklinde tashih etmek suretiyle zaptı sabık hulâsasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir. Evrakı vârideyi arz edeceğim.

3. — EVRAKI VÂRİDE

Tezkereler

1. — *Katil maddesinden on sene küreğe mahkûm Giresun'un Keşap nahiyesine tâbi Emeksan karyesinden Abdullah bini Süleyman'ın affı hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/124) (Adliye Encümenine)*

2. — *Ahiz ve sirkat ve katil maddelerinden on sene iki mah küreğe mahkûm Kayseri'nin Fehimler karyesinden Ahmedoğlu Hamid'in bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/125) (Adliye Encümenine)*

3. — *Katil maddesinden yedibuçuk sene küreğe mahkûm Adanalı Yusufoglu Süleyman'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affı hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/126) (Adliye Encümenine)*

4. — *Rüşvet maddesinden İstiklâl Mahkemesince onbeş sene küreğe mahkûm Antalya'da*

Deve Katarı Baytarı İsmail Hakkı ve sahtekârlıktan mahkûm Antalya Ahzi Asker Şube Yazıcısı Azmi ve katil maddesinden mahkûm Abanos karyeli Alioğlu İsmail ve sirkat maddesinden mahkûm İbrahim ve katil maddesinden mahkûm Elmahlı kazasından Alioğlu Hasan'ın bakıyei müddeti cezaiyelerinin affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/127) (Adliye Encümenine)

5. — Sarhoşluktan mahkûm Maraş'ın Kuyucuk karyesinden Simonoglu Hamparsom hakkındaki hükümde sarahati kanuniyeye rağmen hatayı adli vâkı olduğundan bunlardan birisinin affı suretiyle telâfisi hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/128) (Adliye Encümenine)

6. — Müskirat imalinden mahkûm Viranşehirli Mukaddes ve Afife'nin hatayı adliden dolayı mahkûmiyetlerinin affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi (3/129) (Adliye Encümenine)

7. — Alenen müskirat istimalinden mahkûm Kastamonu'nun Akbeke mahallesinden Abdullah ve Kuzkaya nahiyesinden Akcanoğlu Hasan'ın hatayı adliden fazla hükmedilen 160 gün hapis cezasının af suretiyle telâfisi hakkında İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi (3/130) (Adliye Encümenine)

Lâyihalar

1. — Rüsumat vesaiti bahriyesine ilâveten mubayaası zaruri görülen merakip bedeliyle masarifati sairesi için 1339 senesi Rüsumat bütçesine tahsisat ilâvesine dair lâyhâi kanuniye (1/232) (Muvazenei Maliye Encümenine)

Takrirler

1. — İstanbul Mebusu Hamdullah Suphi Beyle rüfekasının, Tıp Medresesinin son iki sınıf talebesinin muhassasat ve tehzizat bedelleri hakkında takriri (4/23) (İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine)

2. — Bolu Mebusu Falih Rifki Beyle rüfekasının, İstanbul'daki mülga Harbiye Nezareti binasının Maarif Vekâletine devrine dair takriri (4/24) (İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine)

3. — Kastamonu Mebusu Hâlid Beyin, muhtelif mahallerde kalmış olan Türk esirleri hakkın-

da takriri (4/25) (İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine)

Mazbatalar

1. — Muhtacini zürraa tâvizan tohumluk, çift hayavanatı ve alâti zirâiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine beş yüz bin lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyhâsi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)

REİS — Ruznameye alıyoruz.

ABDULLAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Ben-deniz bugünkü ruznameye alınmasını teklif ediyorum.

REİS — Efendim teklif vardır. Ruznamenin hitamında tebliğ edeceğim.

2. — Vakfiye ve beratlarında malı maktu mündericolanlardan maada bilûmum evkaf fazlalarından alınmakta olan malı maktu' hakkında kanun lâyhâsi ve Şer'îye ve Evkaf Encümeni mazbatası (1/1)

REİS — Ruznameye alıyoruz.

4. — Urfa Mebusu Şeyh Safvet Efendinin, memurini saire misillü idarei hususiye memurlariyle mazulün ve mütekaidin evlâtlarından leylî talebe olanlarının mektep ücretlerinden yüzde yirmi-beş tenzilât icrası hususunda bir karar ittihazına dair takriri (4/25 mükerrer)

REİS — Alelusul ruznameye alıyoruz.

5. — Dersim Mebusu Feridun Fikrî Beyin, Paris'teki Türk - Azerbaycan talebesinin tebriklerinin Meclise arzına dair takriri

REİS — Merbutu telgraf tercümesi var. (Anlaşılmadı sesleri) Efendim, Feridun Fikrî Beye gelmiş bir tebrik telgrafı var. Tercümesi yapılmıştır. Bir takrire raptederek Makamı Riyasete tevdi ediyor ve cevap yazılmasını temenni ediyor. Divanı Riyasetten münasip cevap yazılacaktır.

Muhtelif evrak

1. — Bursa'nın senei devriyei istihlâsi müna-sebetiyle Bursa Türk Ocağından ve Gemlik Belediyesi Riyasetinden mevрут tebrik telgrafları

REİS — Divanı Riyasetten münasip cevap yazılacaktır.

3. — *Kastamonu Hapsanesinde mahpus Devrekâni nahiyesinin Bozkoca karyesinden İmamoğlu Hasan bini Tahir'in affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (3/13)*

REİS — Okunacak :

Mâlûliyetine binaen Hasan bini Tahir'in affına dair Adliye Encümeni mazbatası

Katil maddesinden dolayı sureti katiyede yedibuçuk sene küreğe mahkûm ve 8 Mayıs sene 1335 tarihinden beri Kastamonu Hapsanesinde mevkuf bulunan Devrekâni nahiyesinin Bozkoca karyesinden İmamoğlu Hasan bini Tahir'in müptelâ olduğu illetin günden güne iştidad ve vehamet peyda eylediğinden bahsile mazhari affolması hakkında iş'arı mahallîye atfen Adliye Vekâletinden vâkı olan iş'ar üzerine İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti Celilesinden takdim olunup Heyeti Umumiyyeye arz olunan ve Heyeti Umumiyeden de berayı tetkik encümenimize havale buyurulan 21.6.1339 tarihli ve 6/1946 numaralı tezkeresi mütalâa ve olbaptaki evrak tetkik ve müzakere olundu.

Mumaileyhin duçar olduğu marazdan hayatının tehlikede bulunduğu ve hastalığının sâri olması hasebiyle hapsanede devamı mevkufiyetti hayatı için fennen katî bir tehlike teşkil etmekle beraber muhiti için de mahzuru azîmi dâi olduğu etibbayı mütaaddidenin ve Tıbbî Adlî Müessesesi Müdiriyyetinin başka başka raporlarından anlaşılmiş ve Meclisi İdarei Vilâyet Mazbaası da bu zeminde muharrer bulunmuş olduğundan gayrikabili şifa illetle mâlûliyeti tahakkuk eden merkumun bakıyei müddeti cezaiyesinin affi encümenimizce de muvafıkı adil ve maslahat görülmüş olduğundan berayı tasvip Heyeti Umumiyyeye arz ve takdim kılındı.

Adliye Encümeni Reisi

namına	Mazbata Muharriri
Mahir	Hastadır
Kâtip	Âza
Dersim Mebusu	İzmir Mebusu
Feridun Fikrî	Necati
Âza	Âza
Mehmet Münir	Mustafa Feyzi
Âza	
Konya Mebusu	
Refik	

REİS — Efendim Adliye Encümeni mazbatası hakkında mütalâa var mı? (Rapor okunsun sesleri)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Raporun Sıhhiye Encümenine gitmesi lâzımdır.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Beyefendi, Adliye Encümeninde böyle birçok evrak vardır. Yani istilâdan itibaren gerek mahallî etibbanın ve gerek sair etibbanın tetkikatını ve Tıbbî Adlî Müessesesinin bütün raporlarını tetkik etmişizdir. Birer birer evrakı araştırmışız ve uzun uzun münakaşa etmişiz, nihayet bunu kabul etmişiz. Binaenaleyh encümenin mütalâası kâfidir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Bu adamın müptelâ olduğu ve sâri olduğu beyan olunan marazın ismini söyleyebilirler mi?

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Yazılı orada efendim, ezberliyecek değildim ya. Memleketin bir Tıbbî Adlîsi vardır. Raporunu vermiştir.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — O maraz müstevlidir veya sirayet eder. Bunu Adliye Encümeni bilir mi? (Gürültüler)

REİS — Muhavere etmeyiniz rica ederim! Rapor okunacaktır. Heyeti Celile öyle arzu ediyor.

RAPOR

Merkum Tahir hakkındaki merbut raporu müşterek ledettetik (zafiyeti umumiye ve fakruddem ile muterafik sol zirvei riede krakman, usreti teneffüs, ses kısıklığı ve evcâ' ve ıztırabatı haçereviye ile mütezahir ve balgamında Koh basilinin bakteriyolojikman mevcudiyetiyle müspet) ve had bir surette seyreden bir tederrünü rie ve iltihabı haçerei dereniye müptelâ olduğu anlaşılın merkumun müterakkiyüt-tabia ve mühlik ve sâri olan işbu emraz dolayısıyla hapsanede devamı mevkufiyeti hayatı için fennen bir tehdit ve tehlike teşkil etmekle beraber muhiti için de mahzuru azîmi dâi olduğundan bakıyei müddeti cezaiyesinin affıyla tahliyesinin muvafıkı fen bulunduğu mütalâasıyla iadeten Umuru Cezaiye Müdiriyyeti Aliyeye takdim.

24 Mart 1339

Tıbbî Adlî Müessesesi Müdürü
Dr. Fahreddin Tahsin

MUSTAFA B. (Tokad) — Bunu doktorlardan başka kimse anlamaz.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Efendim verilen bu rapor mucibince bu zatın affedilmesi hakkıdır. Fakat bendeniz başka bir şey söylemek istiyorum. Acaba bu zattan başka bu gibi hastalığa müptelâ olan adamlar yok mudur? Falân fert münferiden nazarı itibara almıyor da diğerine niçin bakılmıyor? «Hastaların heyeti umumiyesi muayene edilip falân veya filân da böyledir» diye raporları gönderilmiyor? Onun içinn rica edeim. Bir usul ittihaz edelim. «Falân hapsanenin heyeti umumiyesi muayene edilmiştir, hapsanede bulunan adamların şu kadarı şu illete müptelâ olduğundan dolayı affi lâzımdır ve bu hastalıkla mâlûl olanlar falanlardır.» diye rapor geldiği zaman haklarında bir muamele yapalım. Yani başka türlü muamele yapmak doğru değildir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Efendim mutlak surette katil cürmiyle yedibuçuk seneye mahkûm bir zat hakkında dört sene kadar müddeti mahkûmiyetini bitirdikten sonra affi hakkında tabip raporuna müsteniden bir mazbata geliyor. Raporda birtakım fennî tâbirat vardır. Tabîî, bu tâbiratı anlayamadık. Yanımızdaki arkadaşlara sorduk. Hastalığı veremdir, dediler.

Efendiler bu mazbatayı kabul etmek, memleketteki veremlilerin katil fiilini irtikâbettikleri vakit affi umumiye mazhar olacaklarını kabul etmek demektir. Halbuki memleketimizde yüzde yirmialtı verem vardır. Veremlilerin katil maddesinden affi memlekette umumiyetle veremlilere herkesi öldürmeye berat vermek demektir. Rica ederim, bunun neresinde mantık vardır? Bendeniz bunu pek mâkul görmüyorum ve sonra, kim bilir evinin içinde aynı hastalıkla musap daha ne kadar hasta vardır? Binaenaleyh affi yalnız bunlardan bir kişiye tahsis etmek bilmiyorum, nasıl olur? Rica ederim. Katiller, caniler ölecekmiş diye zahmet çekmeyiniz. Afları cihetine gitmeyiniz. Zaten biz onları oraya tebdilhavaya göndermedik.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim Meclisi Âlinin vaziyeti hukukiyesine nazaran, bu gibileri affetmek salâhiyeti vardır. Binaenaleyh dairei aidesinden Heyeti Vekileye gelmiş ve Heyeti Vekilede tetkik edildikten sonra beyarı tasdik Meclisi Âliye gönderilmiş evrak,

yanlız bundan ibaret değildir. Daha bunun gibi elli, altmış evrak mevcuttur. Bundan evvelki Meclise bu gibi evrak gelir ve Adliye Encümeninde tetkik edildikten sonra Heyeti Aliyeye arz olunur ve karara iktiran ederdi.

Binaenaleyh bunda da kemafissabık muamele yapılmış, evrak Meclisi Âli nâmına Adliye Encümenine gelmiş ve orada tetkik edilerek mealine nazaran bunun affına karar verilmiş ve Encümen bunu Heyeti Aliyenize arz etmiştir. Binaenaleyh bunu affedip etmemek Heyeti Aliyenizin yed-i kudretindedir. Adliye Encümeninin yaptığı iş, istidası muvafık mıdır? Raporu usulü vechile yapılmış mıdır? Raporunda mahallî doktorların hakikaten imzaları mevcut mudur? Ve oradan evrak Heyeti Vekileye ne suretle gelmiştir ve Tıbbî Adli Müessesesinin raporu var mıdır? Buna dair tetkikat yapıyoruz. Hakikaten de bakıyoruz. Evrakın münderecatındaki hastalığa nazaran bu adamın affedilmesi lâzımdır. Binaenaleyh biz de affını muvafık görüyor ve teklif ediyoruz. Eğer bütün veremlilerin affedilmesi caiz değil ise ve bunlara bir hastane yapılmak lâzımgelirse hastane yaparsınız ve affedilmek lâzımgelirse affedersiniz. Fakat bizim yaptığımız şey doğrudan doğruya evrakı tetkik ederek Heyeti Aliyenize netice tetkikatınızı arz etmekten ibarettir. Bunu Heyeti Aliyeye doğrudan doğruya teklif eden Heyeti Vekiledir. Onlar lâzımgelen muameleyi yapmışlardır.

ZAMİR B. (Adana) — Muhterem arkadaşlar! Bu af memlekette fena tesirler yapıyor. Bugün bu af yüzünden birçok insanlar cinayet yapıyor ve memleketin başına felâketler getiriyor ve bu yüzden memleketimiz zararlara mâruz kalıyor. Çok istirham ederim. Meclisi Âliniz affa taraftar olmayınız! Memlekette sükûn ve idare teessüs etmek istiyorsanız affa katiyen yanaşmayınız! Bu; memleket için pek elîmdir. Binaenaleyh, şimdi biz bir kişiyi affediyoruz ve o bir kişinin affi yüzünden belki memleket için arzu edilmeyen başka bir şey hâsıl olabilir. Geçirmiş olduğumuz günlerde husule gelen asiyyizliğin, dikkat edersek, avamil ve esbabını bütün afa buluruz. Bugün hâlâ birçok adamlar ceraim işlemektedirler. Çünkü düşünüyorlar «Sulh yapıldı, Büyük Millet Meclisi bizi affedecektir» diyorlar. Binaenaleyh, biz kendilerine böyle bir fikir vermiyelim. Çok rica ederim,

böyle bir aftan vazgeçiniz. (Müzakere kâfi sesleri)

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim, encümen namına söz söyleyen Necati Beyefendi, «Bu evrak Adliye Encümenine geldiği vakit evrakı tetkik ettik, doktorların imzalarına baktık ve raporların usule muvafık olup olmadığına baktık, Tıbbi Adli Müessesesinin raporunu da tetkik ettik» diyorlar. Halbuki encümenin vazifesi bu değildir. Hükümde isabet var mıdır, yok mudur? Kanuna tevfiğ edilmiş midir, edilmiş midir? Encümen bunu tetkik edecektir. Adliye Encümeni bu tetkikatı yaptıktan sonra Tıbbi Adli Müessesesinin raporunun tetkiki için de evrakı aidolduğu encümene verecekti. Çünkü, raporu tetkik edecek Sıhhiye Encümenidir. Binaenaleyh, bu raporun Sıhhiye Encümenince tetkikiyle o encümenin de mazbatasının Meclisi Âliye arzı lâzımdır.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim, bizim nazarımda Devletin bütün müessesatı ve verdikleri şeyler kanunidir. Nasıl ki, bir mahkeme adliyenin verdiği hüküm muteber ise Tıbbi Adli Müessesesinin tasdik ettiği rapor da muteberdir. Bunun için encümenin rapor üzerinde ayrıca tetkikat yapması doğru değildir. Çünkü, bu Devletin bütün müessesatına karşı bir ademi itimat demek olur ki, doğru değildir. (Murakabe hakkımızdır, sesleri) Evet murakabe hakkınızdır. Fakat böyle Devletin bir müessesesi tarafından verilen bir raporun (encümene gitmesi lâzımdır) demek kadar da gayrivicdani bir şey olamaz. Sonra efendim, Zamir Beyefendi, bu kabîl ceraim ashabının affedilmemesini beyan buyurdular. Rica ederim, bu, veremin son devresine gelmiş bir adamı hapsanede bırakacak olursanız bütün hapsanedekileri verem yapmış olursunuz.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Fakat serbest de bırakırsanız bütün memleketi verem istilâ eder.

MUSTAFA NECATİ B. (Devamla) — Efendiler! Veremin son derecesine gelmiş olan bir adama illâ sen hapsanede kalacaksın; verem ol; ne olursan ol; demek doğru değildir. (Hastaneye, sesleri) Evet eğer bunlar için bir müessese bir hastane mevcudolsaydı tabii affedilmez, o müesseseye gönderildi. Fakat böyle bir müessese mevcud olmadığı için doğrudan doğruya bunun hakkın-

da yapılacak şey bunu baba yuvasına göndermekten ibarettir. Binaenaleyh Encümeni Adli de bundan başka bir şey yapmamıştır.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Efendim müzakere kâfidir.

REİS — Efendim kifayeti müzakere hakkında takrir yoktur. Arkadaşlar söz istiyorlar.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendiler bundan evvel Meclisi Âlinizin Selefi Âlileri bir karar ittihaz etmiş ve bu karar, Adliye Vekâletine tebliğ edilmiş de. Bu karar, her hapsanede sıhhat noktai nazarından ipkası caiz olmıyan ve orada ipkası ifnayı hayatiyle neticelenecek olan mâlûlinin tetkikatı tıbbiyeye tâbi tutularak haklarında affı hususî icra edilmek üzere listelerinin Meclisi Âliye irsalî lüzumu bildirilmiştir. İşte bu karar mucibince hapsaneler tarafından haklarında tetkikat yapılarak affı icabedenler hakkında Adliye Encümenine birçok listeler gelmiştir. Onlar da Heyeti Celileye derdesti arzdır. Arkadaşlarımızdan demin bir zatın buyurduğu bir mesele vardır ki: Bu bir şahsa hasredilmemelidir. Hapsanelerimizin pek muvafık olmıyan vaziyeti yüzünden birtakım evlâdı vatanın, her hangi bir cürmü irtikâbetmiş olursa olsun onların orada ifnayı hayata mahkûm edilmeleri doğru değildir. Bu vaziyeti de mazarı itibara alarak elyevm tetkikat devam etmektedir. Listeler peyderpey Heyeti Celileye arz ediliyor. Ve biz de bunları tetkik ettik. Binaenaleyh Heyeti Celileniz bir kere daha İcra Vekilleri Heyetinin ve Adliye Vekâletinin nazarı dikkatlerini celbeder ve der ki «bu bapta listeleri ihzara devam ediniz, ve bunları bir an evvel Heyeti Celileye gönderiniz!» ve bu pek doğru ve mantıkî olur. Biz de Adliye Vekâletine söylemişizdir ve birçok listeler gelecektir. Şimdi ikinci meseleye gelelim: Efendiler! Affedilmek, edilmemek meselesine gelince af suiistimal edilirse hakikaten muzırdır. Ve hakikaten mebnayı hukuki ve Adliyi yıkar. Fakat halkın bir hakkı vardır ki eğer o yapılmazsa o zaman cemiyetleri, milletleri inkişaf ettirmekte kabîl olamaz ve hukuka tecavüz edilmiş olur. Evet her memleketin kanununda affı umumî, affı hususî vardır. Bizim eski 1293 senesi Kanunu Esasinde bu af hakkını hükümdarlar almıştı. Bugün hükümdarlık olmadığından ve Meclisi Âliniz hükümdar ve Hakimiyeti Milliye'nin mü-

messili mevkiinde bulunduğundan af hakkını Heyeti Celile istimal ediyor. Encümen sırf Heyeti Celilenizi tenvir edici bir ihtisas encümeni olarak bunu tetkik etmiştir. Adliye Vekâleti kimsenin öyle sellemehüsselâm çıkarılması için sıkı tetkikat yapmış ve meseleyi tâmik etmiştir. Encümen de bu evrakı sıkı sıkı tahlil etmiş ve Heyeti Aliyenize bu mazbatayı takdim etmiştir. Efendiler affı hususiyi ilga etmek gayrikabildir. Ve bugün affı hususî mevcuttur. Biz bu affı hususiyi icra etmek mecburiyetindeyiz. Sonra ortada bir vaziyet vardır. Hapsanelerimizin bugünkü hali Heyeti Celilenizin malûmudur. İhsan Beyefendinin buyurdukları gibi bir verem var. Ne yapalım?

Hayır efendiler! Hapsane köşesinde böylesi varsa ve bütün etibba ve müessesatı tıbbiyemiz bunun affını elzem görürse bizim bu gibilerin hapsane köşesinde çürümesine vicdanı millî ve içtîmâîmiz kail olamaz. Hastaneniz varsa hastaneye sevk ediniz hastanede onun hayatı hususunda yapabileceğimiz takyidatı yapabilirsek daha ziyade mucibi şükrandır. Fakat encümeniniz bu cihetleri teemmül etmiştir. Birtakım evlâdı vatânın vereme duçar olmalarından dolayı onları haspanelerde çürüterek ifnayı hayatlarını mucibolacak bir hale getirmek de doğru olamayacağını nazarı dikate almıştır. Binaenaleyh encümenin mazbatasının kabulüyle bu baptaki müzakerata hitam verilmesini istirham eylerim.

ZAMİR B. (Adana) — Reis Bey müsaade buyurun bir nokta hakkında söz söyleyeceğim.

REİS — Efendim, kifayeti müzakere hakkında bir takrir vardır. Heyeti Celile müzakerenin kifayetini kabul buyurmazsa sözünüz mahfuzdur.

Efendim Ankara Mebusu İhsan Beyin bir takriri vardır.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Adliye Encümeninin af hakkındaki mazbatasının reye vaz'edilmesini arz ve teklif eylerim.

Ankara
İhsan

REİS — Efendim evveleminde müzakerenin kifayetini reyi âlinize vaz'edeceğim. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Kifayeti müzakere kabul edilmiştir. Efendim bu takrir-

de Adliye Encümeni mazbatasının reye vaz'ını teklif ediyor. (Hastaneye sesleri) Efendim müsaade buyurun, Riyasete yalnız bir takrir verilmemiştir. Birçok takrirler vardır. Onlar da okunacaktır. Fakat bunları okumadan evvel Riyaset Heyeti Aliyenize bir şey arz etmek mecburiyetindedir. Geçen Devrei intihabiyede hususi aflar hakkında birçok celselerde uzun - uzadıya müzakereler cereyan etmiştir. Binnetice hapsanelerde vücutları muzır olan ve hastanelerde de ölüncüye kadar idamei hayatı mümkün olmıyan mâlûllerin vekâleti aidesi tarafından sıkı sıkı tetkik edilerek affı icabedenlerin listelerinin peyderpey Meclisi Âliye gönderilmesi karargir olmuştu. O vakit de âzayı kiram başlıbaşına tekliflerde bulunuyorlardı. Ve bu, hakikaten işi içinden çıkılamıyacak bir hale getiriyordu. Binaenaleyh Selefi Âliniz olan Heyet bu kararı ittihaz etti. Ve o karar dairesinde affı hususilere devam etti. Şu halde eğer Heyeti Aliyeniz o kararın ilgasını tasvibederseniz.... (Hayır sesleri) O vakit bu gibi affı hususi evrakını reye koymaya lüzum kalmaz. (Gürültüler)

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — Her hapsanede mâlûl var. Umumuna bakılsın.

REİS — Efendim şimdi takrirleri okuyoruz.

Riyaseti Celileye

Adliye Encümeninin mazbatasının reddini teklif ederim.

13 . 9 . 1339

Adana Mebusu
Zamir

Riyaseti Celileye

Burada mevzuubahsolan affı hususidir. Hapsaneler hiçbir vakit müerimi tecrim için değil, ıslahı nefis için yapılmıştır. Bu adam veremin son devresine gelmiştir. Bunun ıslahı nefsi mümkün olmadığı için rahat ölsün diye ailesinin nezdine gönderilir. Adliye Encümeninin mazbatasının kabulünü teklif ederiz.

Lâzistan Mebusu

Ali

Denizli Mebusu

Necib Ali

Riyaseti Celileye

Bu adam gayrikabili tedavi bir illetle mâlûl olduğundan dolayı Adliye Vekâleti lüzumu affını teklif ediyor. Halbuki gayrikabili tedavi mâlûliyetin takdiri ve olbaptaki raporların tetkiki

Adliye Encümeninin değil, ancak Sıhhiye Encümeninin hakkıdır. Binaenaleyh mezkûr rapor ve evrakın bir kere de Sıhhiye Encümenine tevdiini teklif eylerim.

Bozok
Süleyman Sırrı

Riyaseti Celileye

Müzakerenin kifayetiyle menhamet marazı getirir kaidesine müstedinin hastaneye nakli ile Adliye Encümeninin mazbatasının reddinin reye konulmasını teklif eylerim.

13.9.1339
Gaziantep Mebusu
Şahin

REİS — Efendim Gaziantep Mebusu Şahin Efendi ile Adana Mebusu Zamir Beyin takrirleri mazbatanın reddini mutazammındır. Binaenaleyh evvelâ reddi mutazammın olan takrirleri reyi âlinize vaz'ediyorum. Adliye Encümeni mazbatasının reddini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. (Kabul ve ret sesleri) Kabul edilmemiştir efendim.

İHSAN B. (Cebelberek) — Efendim Hafız Şahin Efendinin takririnin ilk fıkrasında «Hastaneye gitsin» diyor. Bu husus Heyeti Aliyece reddedilmemiştir. Bunu reye koymak icabeder.

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — Hastanede tedavi edilemez efendim.

REİS — Efendim Şahin Efendinin takririnin ilk fıkrasındaki «Hastaneye sevkı» teklifini kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

Efendim Adliye Encümeninin mazbatasını kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Adliye Encümeni mazbatasını kabul edilmiştir. (Alkışlar)

İHSAN B. (Cebelberek) — Kaatillerin affları da alkışlanıyor.

4. — *Amasya hapsanesinde mahpus bulunan Manisalı Mülâzimievvel Lûtfi Efendi bini Rüşdü'nün affına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatasını (3/14)*

REİS — Mazbata okunacak :

2.9.1339

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Vazifei memuriyetini suiistimal ve rüşvet ahetmek maddesinden dolayı Amasya İstiklâl Mah-

kemesince silki askeriden tard ile on sene müddetle küreğe mahkûm edilen ve 25.12.1336 tarihinden beri Amasya Haphanesinde mahpus bulunan Mülâzimievvel Manisalı Lûtfi Efendi bini Rüşdü'nün müptelâ olduğu illetin günden güne istidat ve vehamet peyda etmesinden bahsile mazharı affolması hakkında iş'arı mahallîye atfen Adliye Vekâletinden vâkı olan iş'ar üzerine evrakı müteferriatın leffiyile İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti Celilesinden vâridolup Heyeti Umumiye arz olunan ve Heyeti Umumiyeden de encümenimize havale buyurulan 22.6.1339 tarih ve 6/1940 numaralı tezkere mütalâa ve bu bapdaki evrak tetkik ve müzakere olundu. Mumaileyhin müptelâ olduğu illetin hayatı için katî bir tehlike teşkil ettiği ve Tıbbî Adlî Müessesesi raporu münderecatından gayrikabili şifa mâlûliyeti tahakkuk eden mumaileyhin bakıyci müddeti cezaiesinin affı hususunda Meclisi İdarei Liva mazbatasını müeddasından anlaşılmiş olmakla mumaileyhin mâlûliyeti mahzasına binaen bakıyci müddeti cezaiesinin affı encümenimizce dahi muvafık âdil ve hakkaniyet görünmüş olmakla keyfiyet berayı tasvip Heyet Umumiye arz ve takdim kılınır.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
namına	(Mezundur.)
Mahir	
Kâtip	Âza
Dersim	İzmir
Feridun Fikrî	Mustafa Necati
Âza	Âza
Konya	Çorum
Refik	Mehmet Münir

Âza

Mustafa Feyzi

TUNALI HİLMİ B. (Zonguldak) — İhsan Bey rapor okunacaktır. Yanına bir mütercim al...

ZEKİ B. (Gümüştane) — Raporun okunmasına lüzum yoktur.

REİS — Heyeti Celile arzu ediyor, onun için okuyoruz.

RAPOR

Merbutu mufassal rapor tetkik edildi: İki sene evvel maa ınsıbab bir zatülcenbi eymen) geçiren ve (tedricî zafiyet öksürük, humma ve taaruku leyli, iştihasızlık, nefisüddem, tekaşsuatı kay-

hiyei müdmime gibi âraz göstererek hastalığı beyan olunan mumaileyhin icra edilen muayenei seririyesinde; zirvei rielerinde krakman ve harahri harkafiyei dereniyelerin ihfa edilmiş olmasına zamimeten balgamının muayenei hurdebiniyesinde de (Koh basili) nin müspet bulunmuş olmasına binaen (sellürrie) ye müptelâ olduğu anlaşılan mumaileyhin devamı mevkufiyeti, gerek hastalığın esasen müterkküyüttabia ve mühlik ve gerekse hapsane şeraiti hayatiyesi itibariyle müstakbel hayatı için katî bir tehlike teşkil edeceğinden bakıyei müddeti cezaiyesinin affiyle tahliyesinin muvafıki fen ve mâddelet olacağı mütalâasiyle ve mufassal raporunun vüruduna talikan müessesede mahfuz kalmış olan evrakiyle iadeten Umu ru Cezaiye Müdüriyeti Aliyesine takdim.

24 Şubat 1339

Tıbbı Adli Müessesesi Müdürü
namına

Dr. Fahreddin

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Reis Beyefendi! Müsaade buyurursanız usulü müzakere hakkında söz söyleyeceğim.

REİS — Buyurun.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Efendiler her saatimiz birçok bin liraya mal oluyor.

FERİD B. (Kütahya) — Bin iki yüz elli liraya...

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Evet bin iki yüz elli liraya mal oluyor. Halbuki her bir mazbatayı böyle ayrı ayrı okursak göreceğiz ki, esbabı mucibeleri hepsi aynıdır. Yani falan adamı kurtarmak için rapor gelmiş, falan filân encümenlere gitmiş, encümenler tetkik etmiş ve aynı şekli görmüşler, yani onlar da esas itibariyle aynı sebepleri görmüşler. Evet hastalık mühlik bir şekil almış olduğundan dolayı bu adam hapsanede kalamazmış. Binaenaleyh tahliyeleri lâzımdır deniliyor ve bunların tahliyesi için affi âlinize müracaat olunuyor. Bendeniz bu mazbataların böyle ayrı müzakeresiyle vakit geçirmek taraftarı değilim. Vaktimize yazıktır. Bu mazbatalar bir yerde toplansın. 50, 60, 100, 200 ü bir araya gelsin. Ayrı ayrı mazbatalar burada okunmasın. Bize desinler ki: «Bu kadar insan hapsanede hastalığa duçar olmuş ve bu hastalık son derece vahim bir hale gelmiştir, bunların hapsanede kalmak imkânı yoktur, Heyeti Âliyenizin mürüvvetinize müracaat edi-

yorlar. bunları affediniz, desinler, biz ona göre bir karar ittihaz edelim, yoksa böyle birer birer, ayrı ayrı müzakere etmek hem bizim için, hem de millet için yazıktır. Heyeti Âliyenize şunu teklif ediyorum. Bunların hepsini encümen birleştirsin. Bize hepsini birden getirsin. Hepsini hakkında bir karar ittihaz edelim.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Sıhhiye Encümeni de bir defa tetkikat yapısın.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Efendim bendeniz öbür mücrimin affi hakkındaki mazbatanın müzakeresi esnasında söz istemiştim. Fakat, kifayeti müzakereye karar verildiğinden sözümü söyleyemedim. Şimdi aynı maddeden yine bahsedildi. Müsaadenizle bir prensipten bahsedeceğim: Malûmuâliniz bu Meclis; hürdür, müstakildir. İsterse herkesi affedebilir. Hususi bir kayıt ve şarta tâbi değildir. Fakat, kavaidi hukukiyede affi hususinin birtakım şeraiti ve esbabı vardır. Bu şerait ve esbabı bütün naziriyat ve ameliyat kitaplarında münderiştir. Fakat dünyada hiçbir kitapta tesadüf edilmemiştir ki, maraz, esbabı aftan olsun. Mariz olan tecrid edilir, başka çare yoktur. Tıbbi Adli Müessesesi «Bunu affediniz» diye rapor veremez. Tıbbi Adli Müessesesinin vereceği raporda, maraz hakkındaki mütalâa doğru olabilir. Fakat «Bunu affediniz» diye söylemesi doğrudan doğruya bir küstahlıktır.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — «Affediniz» dememişlerdir. Vazifelerini yapmışlardır. Küstahlık değildir.

REİS — Müsaade buyurunuz efendim, bendeniz bunu tashih edeceğim.

CELÂL NURİ B. (Devamla) — Binaenaleyh eğer Tıbbi Adli Müessesesinin bu raporunu kabul edecek olursak, bütün mevkuffine sâri olan «nevrasteni» hastalığı vardır, bu hastalıktan dolayı müessese yarın herkesin affını talbedecektir. Binaenaleyh; Heyeti Celile; bunu affetmeden, bu gibi kararları vermeden evvel şerait ve esbabı affi tâyin etmelidir, ve illâ yarın, öbür gün bunlara benziyecek seksen bin ve hattâ birkaç yüz bin tane rapor gelecektir ve bu raporların hepsi burada tetkik edilecektir. Ve bu tetkik neticesinde bunla-

rın hepsini affetmemiz lâzımgelsecektir. Binaenaleyh, bunun reddini teklif ederim.

REİS — Efendim Tıbbi Adli Müessesesi mâlûliyeti tetkik etmiştir ve raporunu vermiştir. Raporda af ve saire teklifi yoktur, küstahlık yoktur. Tıbbi Adli Müessesesi vazifesini yapmıştır.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — «Muvafıkı fen ve mâdelettir» diyorlar. (Muvafıkı fenni) anlarım. Fakat (Mâdelet) kelimesini hiç anlamam.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim müsaade buyurunuz!

İHSAN B. (Cebelibereket) — Mazbata Muharririnin izah etmesi lâzımdır.

REİS — Necati Bey; Adliye Encümeni Mazbata Muharriri kimdir?

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Mezdur efendim. (Gürültüler)

İHSAN B. (Cebelibereket). — Feridun Fikrî Bey encümen namına söyledi. Şimdi Necati Bey de encümen namına söylüyor. Bu nasıl olur?

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Encümen namına hepimiz söyleyebiliriz.

REİS — İhsan Bey! Zatiâliniz de bilirsiniz ki encümen mazbata muharriri, daima mazbataları müdafaa etmekle muvazzaftır. Fakat encümen, bir meselei hususiye için bir diğeri ni dahi mazbata muharrirliği vazifesiyle tavzif edebilir. Binaenaleyh, encümen bu hususta Necati Beyi tavzif etmiştir.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim! Bendeniz şimdiye kadar hiçbir vakit vazifemde küstahlık yapmadım ve uhdeme düşmiyen bir meseleyi müdafaa etmedim. Reis buradadır. Bendenizi tevkil etmişlerdir.

ADLIYE ENCÜMENİ REİSVEKİLİ MAHİR Ef. (Kastamonu) — Mazbata Muharriri namına söyleyebilir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — O halde encümen namına Feridun Fikrî Bey de mi söyleyecek?

ALİ RIZA Ef. (Amasya) — O da söyleyecek.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim her mazbata geldikçe böyle münakaşa edilecekse mesele neticelenmez. Biz burada doğrudan doğruya muayyen bir vazife yap-

mış olmuyoruz. Bunu affediniz demiyoruz ve bu mazbatayı tasdik ederek affedin demek mecburiyetinde değiliz. Bu hak Heyeti Âliyenize aittir. Malûmuâliniz affı hususiler doğrudan doğruya Heyeti Âliyenin hakkıdır. İsterseniz affedersiniz, isterseniz affetmezsiniz. Adliye Encümeni bundan odlayı muhatabolamaz. Adliye Encümeni, kendilerine gelen evrakı tetkik etmiş ve usule muvafık bulmuştur. Bu adam müracaat etmiştir. İstidası vardır, raporu vardır, doktor muayene etmiştir, evrakı Tıbbi Adli Müessesesinden geçmiştir. Heyeti Vekileden geçmiştir ve biz de tetkik etmişizdir. Bu evrak usulüne muvafık olarak gelmiştir. Heyeti Celileniz isterse affeder, isterse affetmez.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Şeraiti affı aradınız mı?

MUSTAFA NECATİ B. (Devamla) — Şimdi Celâl Nuri Bey diyor ki «Böyle hiçbir affı hususi görülmemiştir.» Rica ederim, tecrithane yoktur. Hastaneniz yoktur. Bu adam hapsanede kalmıştır, ölüyor. Ne yapacaksınız?

FERİDUN FIKRÎ B. (Dersim) — Memleketin vaziyeti de bir sebebi afitr.

MUSTAFA NECATİ B. (Devamla) — Bu adam hapsanede kalmıştır, ölmektedir, yanındakileri de öldürmektedir. Ne yapacaksınız yapınız! Başka türlü çaresi yoktur. Başka devletlerde af için böyle bir şart yoktur. Fakat biz de onlar gibi yapacak olursak bu adamların ölmesine sebeb olacağız ve hapsanedeki birçok adamları zehirlemiş olacağız. (Çok doğru sesleri) Mesele bundan ibarettir. Eğer Heyeti Aliyeniz lütufkârlık yapar ve bunlar için hastane açarsanız bu adamları oraya gönderirsiniz. Bu işde biter efendim. Bu Heyeti Aliyenize ait bir meseledir.

CUDİ Pş. (Siverek) — Bu adamlar mevkuf değil, mahpustur. Kavanini hukukiye esasatına riayet etmiş olmak için (mevkuf) tâbiri yerine (mahpus) tâbirinin kullanılmasını rica ederim.

ZAMİR B. (Adana) — Arkadaşlar, bu affettiğiniz adamlar mücrimdirler, cinayet işlemişlerdir, bir kısmı adam öldürmüşlerdir. Diğer bir kısmı daha fena işler işlemişlerdir. Binaenaleyh «Bu adam hastadır, bu adam veremli-

dir. Hapsanedekilere sirayet eder, bunu çıkarmak zarureti vardır» diye bunları affetmeyi bendeniz kabul etmiyorum. Arkadaşlar! Mutlaka bir mücrim cezasını görmelidir. Kanunu adalet bunu emreder. Bir adam bir cürüm işliyor. On seneye mahkûm oluyor. İki sene yatıyor. Sonra bir hastalık yüzünden hapsaneden birdenbire çıkıyor. Arkadaşlar! Bu hiç doğru değildir. Bir defa bunun işlediği cinayet nedir? Düşününüz.. Karşısındaki bir dindaşımı, bir Türk'ü öldürmüştür. Bir arkadaşımı öldürmüştür. Ölen adamın bütün ailesi gözyaşı dökmüştür ve hâlâ dökmektedir. Sonra siz kalkınız, bu adamı affediniz. Bilhassa öldürülen adamın akraba ve taallûkatı bunu, ne suretle telâkki eder ve karşısında kaatilin gezdiğini görürse ne olur? Rica ederim, arkadaşlar! Bendeniz yine deminki mâruzatımda ısrar ediyorum. An prensip benim böyle içtihadım vardır. Katiyen afa taraftar değilim. Böyle afları kaldıralım.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Kaatil affoldu, hırsız da affedeceğiz.

REİS — Efendim kifayeti müzakere takriri vardır. Yalnız şu noktayı tashih edeyim; bu Lûtfi Efendinin mahkûmiyeti katil maddesinden değildir.

Dr. FUAD B. (Kırkkilise) — Reis Beyefendi, sıhhata ait bir şey söyleyeceğim.

REİS — Efendim kifayeti müzakere takriri vardır. Kifayeti müzakereyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür. Takrirleri okutuyorum

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Kifayeti müzakerenin, mazbatanın reye konulmasını teklif ederim.

Gazianteb

Ali Cenani

Riyaseti Celileye

Bu gibi esbabı shhiyeden dolayı affı lâzım gelenler hakkındaki evrakın tetkiki salâhiyetinin Mecliste mütehassısı olan Sıhhiye Encümenine lüzumu aitiyetini demin bir takrirle arz ettiğim halde Makamı Riyaset takririmi reye vaz' etmek lûtfunda bulunmadılar. Binaenaleyh sözümü tekrar ediyorum. Gayrikabili tedavi illetin takdir ve raporlarının tetkiki mezkûr encümenine aid olduğundan bu ve emsali evrakın Sıhhiye Encümenine uğramadıkça Meclise sevk edil-

memesini teklif eylerim.

14 Eylül 1339

Bozok

Süleyman Sırrı

Riyaseti Celileye

Mazbatanın reddini teklif ederim.

13.9.1339

Adana

Zamir

Riyaseti Celileye

Bâzi mahpusların duçar oldukları hastalıklardan dolayı hapsanelerde kalmaları hayatları için mucibi tehlike olacağı vâridolan mazbatadan anlaşıldığı ve bütün bu mahpuslar için ayrı ayrı mazbatalar okunarak Mecisi Âlide uzun müzakereleri icabettiği Meclisin gayet kıymettar vaktinin beyhude ziyamı muciboldüğundan afları talebedilen bütün mahpuslara ait müşterek bir liste yapılarak umumi bir mazbatanın Meclise takdimi ve matbu suretlerinin de iki içtima evvel Meclise tevziini teklif eyleriz.

Kars

Ağaoğlu Ahmed

REİS — Efendim Ahmed Beyefendi bir mesele müstahire teklif ettiler. Noktai nazarlarını da ayrıca izah ettiler ve dediler ki : «Affı hususiler için alehmüfredat mazbatalar yapılmaktansa vekâletten birçok affı hususî teklifleri geliyor. Adliye Encümeni bu tekliflerin heyeti mecmuasını tetkik etsin ve bir liste şeklinde Heyeti Umumiyyeye arz etsin». Bu bir mesele müstahiredir. Binaenaleyh evvelemerde Ahmed Beyefendinin takririni reyâlinize vaz' ediyorum. Ahmed Beyin teklifini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

ZAMİR B. (Adana) — İyi, bari bu suretle af kalktı.

FERİDUN FİKİRİ B. (Dersim) — Af kalkmaz. Af, bir devletin mevcudiyeti ile tevemdir. Nazariyat ile olmaz.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Bu da o cetvel meyanına girmek üzere Adliye Encümenine havale edilecek mi?

REİS — Efendim Adliye Encümeninin mazbatasını da, kabul edilen takrirleri de Adliye Encümenine havale ediyoruz. Diğer takrirleri reyâlinize vaz'a hacet görmüyorum.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Reis Beyefendi tekrar arz ediyorum. Böyle esbabı sıhhiyeden dolayı affı teklif edilenlerin raporları her halde Sıhhiye Encümeninde tetkik edilmelidir. Burada mütehassıs bir encümen varken Adliye Encümeninin bu raporları tetkik etmesi doğrusu Sıhhiye Encümeninin hukukuna tecavüzdür.

RECEB B. (Kütahya) — Efendim bu bir tekliftir ki şimdiye kadar mevzuu müzakere olmamıştır. Bu, usul meselesidir. Eğer usule ait söz söylenecek ise takriri reye koymadan evvel benzeniz söz söyleyeceğim. Belki daha söz söyleyecek diğer arkadaşlar da vardır.

REİS — Söz istiyor musunuz? Bu, usul hakkında bir tekliftir.

RECEB B. (Kütahya) — Evet istiyorum.

REİS — Buyurunuz.

RECEB B. (Kütahya) — Efendim her hangi bir maksatla verilmiş olan raporların usule ve ahkâmı fenniyeye uygun olup olmadığını tetkik etmek hiçbir vakit Meclisimiz mahiyetinde bir Meclise - ki Meclisimiz ihtisas meclisi mahiyetinde değildir - râci bir vazife değildir. Makamatı aidesinin yalnız bu maksatla müteşekkil sıhhi ve fennî bir müessesesi vardır, bunlardan başka sıhhiye heyetleri de vardır, raporları o sıhhiye heyetleri tetkik ederler. Binaenaleyh karar verirken bu noktai nazardan çok düşünerek hareket etmek lâzımdır. Malûmuâliniz Sıhhiye Encümeni on beş âzadan mürekkeptir ve diğer encümenler gibi şubelerden intihap suretiyle teşekkül etmiştir. Bunların içerisinde doktor olan ve olmıyan arkadaşlarımız vardır. Malûmuâliniz encümenler sülüsani ekseriyetle içtima edebilir. Binaenaleyh böyle bir meselenin encümünde hiçbir doktor olmadığı zamanda beş kişi tarafından tetkik edilmesi ihtimali olabilir. Acaba böyle bir encümen hangi salâhiyeti ilmiye ve fenniyesi ile hüküm verecektir? Mademki bunu tetkik etmek için erbabı ihtisastan memur ve mansup zevat ve heyet vardır, bu heyetlerin en son mertebeleri neresi ise orası bunun usul ve kanuna muvafık olup olmadığını ve fenne derecesi mutabakatini takdir ve tâyin ettikten sonra bizim için yapılacak şey onu kabul etmektir. (Ya Adliye Encümeni sesleri) Müsaade buyurun. Adliye Encümeni katiyen böyle değildir. Adliye Encümeni buna benzemez. Yalnız bir nokta vardır.

Dr. MUSTAFA B. (Çorum) — O raporu yazan heyet bu mâlûlü görmüş ve derecesi mâlûliyetlerini tesbit etmiştir. Daha başka yapılacak bir şey var mıdır?

RECEB B. (Devamla) — Efendim, yalnız bir nokta vardır ki; affı teklif edilen bir adam için Heyeti Celile içerisinde bir zata şüphe gelirse, meselâ rapor veyahut encümen mazbatası okunurken nefsülemre mutabık olmadığı hakkında ufak bir tereddüt gelirse bu tereddüde saik olan ne ise o noktai nazardan tâmir edilebilir. Vekâleti aidesine iade edilebilir, vekâleti aidesi de sual veyahut sair suretlerle bunu tetkik eder. Fevkalâde bir şüphe hâsıl olursa, birkaç arkadaş da bunu tetkik edebilir. Yoksa encümenin vazifesi tasavvur edilen şekilden pek çok uzaktır. Sıhhiye Encümeninin vazifesi memleketin ahvali sıhhiye umumiyesini nazarı dikkate almak, bunun hakkındaki kanunları ve saireyi tetkik etmektir. Yoksa her hangi bir evrakın usulü fenniyeye bilmem neye muvafık olup olmadığını tetkik ve tasdik etmek değildir.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Encümenlerin seysi kalmamıştır.

REİS — Süleyman Sırrı Bey takrirlerinde, tekâlifin Sıhhiye Encümeninde tetkik edilmesini teklif ediyorlar. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Mademki mütehassıs bir encümen değildir, ne için teşekkül etmiştir?

5. — *Urfa'nın mahkeme mahallesinden Hacı Fazlı Efendizade Şükrü Efendi bini Mehmed Efendiyi katilden mahkûm Kubbemesçit mahallesinden Hacı Kâmilzade Hacı Mustafa bini Reşid Efendinin iadei hukuku memnuasına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/16)*

REİS — Urfalı Hacı Kâmilzade Hacı Mustafa Efendi bini Reşid hakkında Adliye Encümeni mazbatası var, okunacak.

Adliye Encümeni mazbatası

Urfa'nın mahkeme mahallesinden Hacı Fazlı Efendizade Şükrü Efendi bini Mehmed Efendiyi katlettüğinden dolayı Urfa Cinayet Mahkemesinden vicahen sâdır olan hüküm ile ikibuçuk sene küreğe mahkûm Urfa'nın Kubbemesçit mahallesinden Hacı Kâmilzade Hacı Mustafa bini

Reşid Efendinin iadei hukuku memnuasına dair İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinden Heyeti Umumiye sevk edilip Heyeti Umumiyece encümenimize havale buyurulan evrak ve teferruatı tetkik olundu. İadei hukuku memnuaya mütedair Usulü Muhakematı Cezaiyenin mevaddı mahsusasının muhtevi olduğu kuyut ve şeraiti kanuniyeyi câmi bulunan evrakı mezkûre münderecatına nazaran mumaileyh Hacı Kâmilzade Hacı Mustafa Efendi bini Reşid Efendinin talebi vâkı şayanı terviç görülmüş olmakla iadei hukuku memnuasının tasvibi Heyeti Umumiye arz olunur.

4 . 9 . 1339

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Sinob Mebusu	Âbidin
Yusuf Kemal	
Kâtip	Âza
Dersim	Kastamonu
Feridun Fikri	Necmeddin
Âza	Âza
Konya	Çorum
Refik	Mehmet Münir
	Mustafa Necati

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Hepsi bir değil mi? Buna ayrıca lüzum var mıdır?

ALİ SAİB B. (Kozan) — Hayır, bu ayrı bir meseledir.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Ne esbabdan dolayı affediliyor? İzah edilsin, anlıyamadık.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim müsaade buyurursanız arz edeyim. Bu, iadei hukuku memnuadır. Bunu talebetmek her ferdin hakkıdır. Şimdi bu adam mahkûm edilmiş, mahkûm olduğu müddeti bitirmiş ve meclisi idareden bu müddeti bitirdiğine ve hüsnüahlâk sahibi olduğuna dair mazbata almıştır. Gerek mahalle heyetlerince ve gerek meclisi idarece bu adamın hüsnühal ashabından olduğu tasdik edilmiştir. Binaenaleyh bu adam için iadei hukuku memnuna talebetmek salâhiyeti vardır ve talebetmiştir. Biz de evrakı tetkik ettik. Hakikaten, hüsnühal ashabındandır, usul ve nizamen hukuku memnuasının iadesi lâzım ve doğrudur.

REİS — Başka söz istiyen yoktur. Adliye Encümeninin mazbatasını reyi âlilerine vaz'edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

6. — Sivas Mebusu Muammer ve Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi beylerin, Firarî ve bakaya efrattan vergi ahiz ve istifasına mütaallik teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (2/29)

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

Sivas Mebusu Muammer ve Kayseri Mebusu Ahmed Hilmi beyler tarafından firarî ve bakaya efradından bir miktarı muayyen vergi ahiz ve istifası hakkındaki teklifi kanuni müzakere edildi. Firarî ve bakaya efrat haklarında ahkâm mevcud olduğundan inzıbatî muamelâtı sıyaneten yeniden tesisi ahkâma lüzum olmadığı cihetle ekseyetle şayanı müzakere görülmemiştir.

Lâyiha Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Tokad	Antalya
Emin	Ahmed Sâki
	Kâtip
	Necib Ali

Firarî ve bakaya kısmından işbu teklifi kanuni ile vergi istenilen efradı askeriye mükellefiyeti askeriyelerini beleğan mabelâğ ifa etmekle beraber elyevm vakti hasadolmasına ve memleketin çalışacak uzva ihtiyacı müstağni beyan bulunmasına, betahsis şube kuyudatının pek de muntazam görülmemesine binaen şayanı müzakere görülmediği hakkında verilen karara muhalifiz.

2 . 8 . 1339

Konya

Denizli

Refik

Necib Ali

REİS — Lâyiha Encümeni mazbatası hakkında söz istiyen var mı? (Hayır, sesleri) Mazbatayı reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

7. — Denizli Mebusu Yusuf ve Necib Ali beylerin, Avrupa'dan gelecek kükürtlerden Gümrük Resmi istifası hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası (2/60)

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

Avrupa'dan gelecek kükürtlerden yüzde yüz Gümrük Resmi istifasına ve Türkiye'de mevcut kükürt madenleri cevherlerinin fennî bir su-

rette tasfiyesiyle revacının teminine dair Denizli Mebusu Yusuf ve Necib Ali beyler tarafından muta 28 Ağustos sene 1339 tarihli teklifi kanuni, Ticaret Mukavelesinde tarife kabul edilmiş olmasına mebni, filhal sayanı müzakere görülmemiş olmakla Heyeti Celileye arzına karar verilmiştir.

3.9.1339

Lâyiha Encümeni Reisi Mazbata Muharriri
Tokad Antalya
Emin Ahmed Sâki

Kâtip
Necip Ali

REİS — Söz istiyen var mı?... Söz istiyen yok. Lâyiha Encümeni mazbatasını reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

6. — *Menteşe Mebusu Esad Efendi ve rüfekaşının, Sükna Kanununun ilgası dolayısıyla Mahzeni Evraka giren evrakin celp ve tetkiki ve mucirlerin pek insafsızca ihtikârlarına mâni olunması hakkında tavriri (4/24 mükerrer)*

Riyaseti Celileye

Hulâsası : Sükna Kanununun ilgası dolayısıyla Mahzeni Evraka giden rüfekanın ve Hükümetin levayih ve tekâlif kanuniyelerinin celp ve müzakeresi Hk.

Müstecirler, mucirlerin pek insafsızca ihtikârları dolayısıyla tahammülün fevkinde mutazarrır olmaktadır. Geçen sene bedeli icarı senevîsi beşyüz lira olan bir mağaza bu sene üç bin liraya ve yüz lira olan haneler bin liraya çıkıyor. Geçen Mecliste birkaç rüfekanın bu husustaki kanunlarıyla Heyeti Vekileden gelen kanun bittevhit ruznamede iken Adliye Vekâletinin eski Sükna Kanununun ilgasını teklif ve kabul edilmesiyle mâruz levayih ve tekâlif kanuniye Mahzeni Evraka gitmiştir. Bunların celbedilerek müzakeresini ve mucir ve müstecirler arasında nisbeti âdile tesisini teklif ediyoruz.

8 Eylül, Sene 1339

Menteşe
Esad
Kütahya
Cevdet

Gaziantep
Ali Cenani
Dersim
Ahmed Şükrü

Elâziz
Muhiddin
İsparta
Hüseyin Hüsnü
Cebelibereket
Avni
Aydın
Mazhar
Denizli
Necip Ali

Karahisarı Sahib
Ruşen Eşref
Van
Hakkı
Tokad
Emin
Karahisarı Şankı
İsmail Hakkı
Bozok
Süleyman Sırrı
İsparta
Mükerrerem

REİS — Efendim bu tavriri hakkında söz istiyen var mı?... Söz istiyen yok. Tavriri reyi âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

7. — *İzmir Mebusu Mahmud Esad ve Cebelibereket Mebusu Avni beylerle rüfekaşının, Muhtacini zürraa verilecek tohumluk hakkındaki lâ-yihanın müstacelen müzakeresine dair tavriri*

REİS — Muhtacini zürraa verilecek tohumluk ve saire hakkındaki lâyihai kanuniyenin müstacelen müzakeresi hakkında Cebelibereket Mebusu Avni Beyle rüfekaşının tavriri vardır. Bu bapta İktisat Vekili Mahmud Esad Beyefendinin de tavriri vardır. Okunacak :

13.9.1339

Riyaseti Celileye

Bhemmiyeti fevkalâde ve müstaceliyetine binaen, Muhtacini zürraa tevzi kılınacak olan beş yüz bin liralık Tahsisat Kanununun bugünkü celsede müstacelen müzakeresine müsaade buyurulmasını rica ederim efendim hazretleri.

İktisat Vekili
İzmir Mebusu
Mahmud Esad

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendim muhtaç çiftçilerimize tevzi edilmek üzere beşyüz bin liralık tohumluk Tahsisat Kanununu Heyeti Celilenize arz ettim. Çiftçilerin fevkalâde ihtiyacı vardır. Bir an evvel müzakere ve tasdikini rica ederim.

REİS — Avni Beyin bu husustaki tavriri de okunacak :

Riyaseti Celileye

Bilûmum muhtaç zürraa tohumluk ve alâti ziraiye tevzii için İktisat Vekâletinden bilata,

Muvazenei Maliye Encümeninden de tervecin Heyeti Umumiyyeye mevрут lâyhâi kanuniyenin (hasbelmevsim) ruznameye ahziyle müstacelen müzakeresini teklif ve rica eyleriz.

13 Eylül 1339

Cebelibereket	Kozan
Avni	Ali Saib
Gelibolu	Mardin
Celâl Nuri	Necib
Urfa	Kângırı
Yahya Kemal	Ahmed Talât
Antalya	Mardin
Ahmed Sâki	Devriş
Konya	Konya
Naim Hâzim	Tevfik Fikret

Karahisarı Sahib
Kâmil
Tokad
Kâmil

Karahisarı Sahib
Mehmed Sadık
Kars
Ömer

Tarbzon
Sırrı

REİS — Efendim! Muhtacîni zürraa verilecek tohumluk tahsisatı hakkındaki lâyihanın bugün derakap müzakere edilmesi teklif olunuyor. Bu teklifi kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Lâyihanın müzakeresine başlamak üzere on dakika Celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Celse, saat : 3,30

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 3,40

REİS — İkinci Reisvekili İsmet Beyefendi

KÂTİP : Ruşen Eşref Bey (Karahisarı Sahib)

REİS — Celse açılmıştır.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Muhtacîni zürraa tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâtı ziraiye itası için İktisat Vekâleti 1339 senesi bütçesine (beş yüz bin) lira tahsisat vaz'ına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/164)*

REİS — Muhtacîni zürraa tavizan tohumluk ve alâtı ziraiye itası için İktisat bütçesine tahsisat ilâvesine dair lâyhâi kanuniyenin müzakeresine başlıyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı?

ABDULLAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Ben-deniz, söz istiyorum. Fakat bir kerre lâyhâi kanuniye okunsun da ondan sonra söylerim.

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim bir defa lâyhâi kanuniye okunsun da ondan sonra söyleriz.

6.9.1339

T. B. M. Meclisi Riyaseti Celilesine

Muhtacîni zürraa tavizan tohumluk ve çift hayvanatı ve alâtı ziraiye itası için İktisat Vekâletinin 1339 senesi bütçesinin 304 neü faslına beş yüz bin lira tahsisat itasına dair İcra Vekilleri Heyetinin 6.9.1339 tarihli içtimainda Meclisi Âliye sevki takarrür eden kanun lâyihası iktisabı kanuniyet eylemesi mârazında raptan arz ve takdim kılınmıştır efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi
Ali Fethi

Lâyhâi kanuniye

MADDE 1. — Muhtacı muavenet erbabı ziraata üç sene müddetle üç müsavi taksitte istirdat ve her taksiti harman sonunda istifâ olunmak üzere tohumluk, çift hayvanatı, alâtı ziraiye itası için İktisat Vekâletinin 1339 senesi bütçesinin 304 neü faslına beş yüz bin lira tahsisat vaz' olunmuştur.

MADDE 2. — İşbu tahsisatın senei haliyede sarf edilmiyen miktarı 1340 senesinde dahi istimal edilebilir.

MADDE 3. — İşbu tahsisat mukabilinde icab eden tohumluk, çift hayvanatı, alâtı ziraiye İktisat Vekâletince tedarik ve ihtiyacı tebeyyün edenlere tevzi edilerek senedatı Ziraat Bankası namına ahz olunacaktır.

MADDE 4. — İşbu kanun ile verilen beş yüz bin lira Ziraat Bankasının mülgâ İstanbul idaresine 16 Mayıs 1336 tarihinden sonra verdiği birbuçuk milyonluk avanstan derhal takas ve mahsubu iera edilecektir.

MADDE 5. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İktisat ve Maliye Vekilleri memurdur.

MADDE 6. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyüleradır.

6 . 9 . 1339

İera Vekilleri Heyeti Reisi	Şer'îye Vekili
Ali Fethi	Mustafa Fevzi
Müdafai Milliye Vekili	Adliye Vekili
Kâzım	Seyid
Dahiliye Vekili	Haricîye Vekili
Ali Fethi	İsmet
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Hasan Fehmi	İsmail Safa
Nafia Vekili	İktisat Vekili
Feyzi	Mahmud Esad
Sıhhiye ve Muaveneti	Erkân Harbiyei
İçtimaiye Vekili	Umumiye Vekili
Dr. Rıza Nur	Fevzi

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

16 Mart 1336 tarihinden sonra İstanbul idaresince Ziraat Bankasından alınan bir buçuk milyon liradan beş yüz bin liranın bankaya tediyesiyle mezkûr banka namına, Muhtacîni zürraa tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâtı ziraiye muvayaa ve tevzii hakkında İera Vekilleri Heyetinden Meclisi Âliye bittakdim encümenimize havale olunan lâyhâi kanuniye encümenin 10 Eylül 1339 tarihli içtimaimanda Maliye ve İktisat Vekilleri huzuriyle tetkik ve müzakere edildi.

Kısmen düşman tahribatı, kısmen kuraklık yüzünden bu sene kâfi derecede mahsul alınamayan bâzı yerlerin tohumluğa, diğer yerlerin de hem tohumluğa, hem çift hayvanatına ve alâtı ziraiyeye şiddetle muhtacolduğu malûm ve bilhassa istilâdan kurtulan mahallerde işbu lüzumun mütezayit bulunduğuna ve lüzum itibariyle ze-

riyatın temini için levazımı mezkûrenin âcilen tedariki zaruri görüldüğü cihetle encümenimiz lâ-yihanın esasında mucibi münakaşa bir cihet görmemiş ve esasını müttetikân kabul eylemiştir.

Zeriyatın tamamii temini noktai nazarından mevzuubahis beşyüz bin liranın kâfi olup olmayacağı hakkında İktisat Vekâletinden vuku bulan suale ihtiyaç taleplerinin daha ziyade olduğu ve beşyüz bin liranın tohumluk ihtiyacını bile tatmin edemeyeceği şu kadar ki, dosya halinde bulunan bütün ihtiyaçlar taleplerinin bir cetvel haline kalbi daha birkaç güne muhtaç bulunduğu ve ihtiyaç ziyade olmakla beraber vaziyeti maliye itibariyle bu meblâğdan fazlasının Maliye Vekâletince tediyesi mümkün görülemediğinden şimdilik bu miktar ile iktifa edildiği cevabı verilmiş ve istilâ gören mahaller ihtiyacatının mübremiyetine ve zerriyat mevsiminin kabulüne mebnî tetkikatı âmîkadan sarfı nazarla ihtiyacı umminin dununda olduğu muhakkak bulunan beşyüz bin liranın kabulü encümenimizce tekarrür etmiştir.

Badehu tahsisatın tohumluk ve alâtı ziraiye ile çift hayvanatına sureti tevzii bittetik tohumluk ihtiyacının mübremiyeti ve menfaati tezekkür edilerek heyeti mecmuai tahsisatın buna hasrı münakaşa edilmiş ise de çift hayvanatına ve onların yerine kaim olan alâtı ziraiyeye dahi ihtiyaç bulunduğu İktisat Vekâletince şiddetle müdafaa edildiğinden talebolunan tahsisattan dört yüz bin liranın tohumluğa ve yüz bin liranın da hayvanat ve alâtı ziraiyeye tefrikı ekseriyetle tensib ve birinci madde ona göre tadil edilmiştir.

Ahvali malûme dolayısıyla memleket dâhilinde fevkalâde azalan çift hayvanatı zaten ihtiyaca gayrikâfi olduğu cihetle haricîten celbine teşebbüs edilmesi ve alâtı ziraiyeden ancak mevsimi hazarın ihtiyacatından bulunanların alınması lüzumu Vekâletin nazarı dikkatine arz olunmuştur.

Lâyihai kanuniyenin üçüncü maddesi, verilen tahsisattan senei haliye nihayetine kadar sarf edilen muayen mebalığın 1340 senesinde de sarfına dair olup tahsisatın kabulünü mütaakıp tediyesi Maliye Vekâletince temin olunacağı ve mevcut ihtiyaca ancak kısmen tekabül eyliyen bu tahsisatın bir iki ay içinde tamamen sarf edileceği muhakkak bulunmuş ve zaten bu şerait altında tahsisatın bir kısmı 1340 senesine kadar

kaldığı takdirde memleketin ihtiyacı bilâsebep ihmal edilmiş olacağı eihetle mezkûr maddenin tayyî encümenence tensip kılınmıştır.

Üçüncü, dördüncü maddeler; tevzi edilecek tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiye senedatının Ziraat Bankası namına ahzi ve beş yüz bin liranın bankaca mülga İstanbul idaresine birbuçuk milyon liralık avanstan mahsubu hakkında olup keyfiyetten Banka Meclisi İdaresinin evvelce haberdar edilmediği ve bu bapta muvafakati istihsal olunmadığı İktisat Vekili Beyefendinin izahatından anlaşılmiş ise de banka matlubatının nakden tesviyesine şimdilik imkân bulunmadığından işbu mahsup muamelesinin banka için de bir dereceye kadar müfit ve sayanı kabul görülebileceği tabii bulunduğu eihetle mezkûr tarzı tediyenin kabulüyle beraber bankanın istikbali noktai nazarından mühtariyeti idaresinin temini eihetinin mülâhazası İktisat Vekâletinden talebedilmiş ve badema Ziraat Bankasını alâkadar edecek hususata ve işbu kanunun sureti tatbikini mübeyyin yapılacak talimatnamenin tanzimine Ziraat Bankasının da teşriki lüzumu İktisat Vekili Beyefendiye tavsiye olunmuş, müşarünileyh de tevziata dair yapılacak nizamnamede bu eihete dikkat olunacağını beyan buyurmuşlardır.

İzahat ve mâruzatı ânife dairesinde tadilen tanzim olunan lâyihai kanuniye, tekabül ettiği ihtiyacın ehemmiyet ve müstaceliyetine mebni en yakın içtimada müzakere ve tasdik edilmek üzere Heyeti Celileye takdim kılınmıştır.

Reis
Kütahya
Ferid

Mazbata Muharriri
Esbabını şifahen Mec-
liste arz edeceğim veç-
hile lâyihanın bâzı me-
vaddına muhalifim.

Gazianteb
Ali Cenani

Kâtip
Konya
Fuad

Tahsisatı fevkalâdeyi
az gördüğümden dola-
yı muhalifim.

Âza
Mersin
Niyazi

Âza
İsparta
Mükerrerem

Âza
Trabzon
Şefik

Maddelerde tahkikat ic-
rasiyle Vekâletin tak-
yidi, tahsisatın istihsal-
indeki gayeye müessir
olacağından Hükümetin
teklif ettiği maddei
kanuniyenin aynen ka-
bulü reyindeyim.

Âza

Hakkâri Mebusu

Âsaf

Birinci maddenin Hü-
kümetin teklifi veç-
hile takyidata tâbi
tutulmaksızın kabulü
baraftarıyım.

Âza

Sivas

Rahmi

Âza

Trabzon

Ahmed Hamdi

Âza

Maraş

Midhat

MADDE 1. — Muhtacîni zürraa bedeli her sene harman sonunda olarak üç müsavi taksitte istifa edilmek üzere tavizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiye itası için, İktisat bütçesinden (Muhtacîni zürraa tavizan verilecek tohumluk, alâti ziraiye ve çift hayvanatı) namıyla açılacak faslı mahsusun birinci (Tohumluk) maddesine dört yüz bin ve ikinci (Alâti ziraiye ve çift hayvanatı) maddesine yüz bin lira tahsisat vaz'olunmuştur.

MADDE 2. — İşbu tahsisat mukabilinde İktisat Vekâletince tedarik ve tevzi edilecek tohumluk, çift hayvanatı ve alâti ziraiyenin senedatı, Ziraat Bankası namına ahiz ve mezkûr bankaya devrolunacaktır.

MADDE 3. — Birinci madde ile verilen beş yüz bin lira 16 Mart 1336 tarihinden sonra Ziraat Bankasının mülga İstanbul idaresine verdiği birbuçuk milyon liralık avanstan derhal mahsubolunacaktır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İktisat ve Maliye Vekilleri memurdur.

REİS — Efendim, lâyihanın heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? Varsa sözlerini kaydedeceğim. Encümen mazbatası

Bâzı eihetlerine muha-
lifim.

Âza

Denizli.

Mazhar Müfid

Âza

Konya

Kâzım Hüsnü

Âza

Kütahya

Recep

hakkında Vekâlet, noktai nazarını izah edecek mi?

İKTİSAT VƏKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Mazbata İktisat Vekâleti noktai nazarına muvafıktır efendim.

ABDULLAH AZMİ Ef. (Eskişehir) — Efendim Hükümetin halk için yaptığı kanunlardan en birincisini teşkil eden bu Tahnisat Kanununun kabulünde tereddüdecek hiçbir kimse yoktur. Yalnız arzu olunurdu ki, bu müsmir tahsisat 500 bin liralık değil, bir milyon beş yüz bin liralık olarak teklif edilmiş olsun. Bunun tahsisatı müsmireden olduğunu uzunuzadıya izah etmek, bu bapta zait bastı makal etmek demektir. Yalnız bir liva için bile kifayeti görülemiyen bu tahsisatı ikinci, bir milyon beş yüz bin liralık tahsisatın velyedeceğini temenni etmekle Hükümetin nazarı dikkatini bu hususa celbederim. Bu bapta tartısız söz söylemeyi muvafık görmüyorum. Livamızın; Eskişehir livasının 80 hanelik bir köyünde 10 bin kile öşür verilirken, bu sene belki beş bin kile öşür verememiştir, ki bugün bu köy ve emsalî yerler nadaslarını mümkün olduğu kadar yapmışlar, ekmeğe hazırlanmışlardır. Bu sene bütün emellerini, bütün maksatlarını Meclisten verilecek tohumluk tahsisatına hasretmişlerdir. Bu verilecek olan 500 bin liralık tohumluk tahsisatı bir livaya munhasır olmadığı için, livamıza bu miktardan pek az bir kısmı isabet edecektir. Livamız için bu paradan hemen pek cüzi bir miktar ayrılabilceğini zannediyorum. Gerek bizim livamız ve gerek sair livalar için, ancak 7 - 8 bin lira kadar bir meblâğ isabet edecektir. Eğer mümkün ise bugün bu misillü tahsisatı kabul ettikten sonra, Cumartesi veyahut Pazartesi günü Hükümetin başkaca bir kanun getirmesini teklif ediyor ve bunu çok rica ediyorum. Sonra bu beş yüz bin liralık tahsisat, esasen az görüldüğü halde bunun da 100 bin lirasının alâtı ziraiyeye ve çift hayvanatına tahsis edilmesi zannederim ki pek nâbecadır. Bunun için ayrıca bir tahsisat alınması lâzımdır. Zira alâtı ziraiye ile çift hayvanatına da lüzum vardır. Bunun için de ayrıca tahsisat alınmasını teklif ediyorum. Hiç değilse bu beş yüz bin liranın yalnız tohumluğa hasredilmesini ve o yüz bin liralık çift hayvanat

ve alâtı ziraiyeye aidolan tahsisata daha birkaç yüz bin lira ilâve edilerek ayrıca teklif yapılmasını, Hükümetten temenni ederim. Bu beş yüz bin liranın yalnız tohumluğa hasredilmesi hakkında da bir takrir veriyorum.

ZAMİR B. (Adana) — Arkadaşlar; memleketimizde yegâne bir iş varsa o da çiftçiliktir. Bizim bütün düşüncelerimiz, bütün emellerimiz, memleketimizde ziraatçiliği yükseltmektir. Binaenaleyh, hiç olmazsa memleketimizi ziraat âleminde yükseltelim. Çünkü bizim sanayi âleminde bir şeyimiz yoktur. Müessesatı sınaiyeye malik değiliz. Avrupa'ya, harice ihracedilecek elimizde mevcut bir şeyimiz varsa o da mahsulâtı ziraiyemizdir. Memleketimizin en buhranlı zamanlarında, paramızın en az bir zamanında; bendeniz biliyorum ki, Meclisten üç yüz bin liralık, beş yüz bin liralık tohumluk bedeline ait tahsisat geçmiştir. Elhamdülillâh sulhu yaptık. Bendeniz bu muhterem arkadaşlarımdan çok istihdam ederim ki, bu lâyihayı getirdikleri vakit beş yüz bin lira değil; arkadaşlarımmın buyurdıkları gibi iki milyon beş yüz bin olarak getirsinler. Memleketin istihsalâtı artmazsa, memleketimizde bilhassa ziraat terakki etmezse ve bu suretle memleketimizin varidatı tezayüdetmezse, artık bizim için yapılacak hiçbir şey yoktur. Efendiler! Beş yüz bin lira gibi cüzi bir parayı nereye vereceğiz? Hatırimda kaldığına göre bugün elimizde altmış üç tane veyahut 67 tane liva vardır. (77, sadaları) Tahminen söylüyorum efendim. Yetmiş livamız olsa bunların her birine onüçer bin lira düşer ki, bu para ile de hiçbir şey yapılamaz. Bu kadar para ile ne kadar tohumluk alınabilir arkadaşlar? Binaenaleyh, bendeniz bunu pek az görüyorum. Bundan sonra bizim çok ehemmiyet vereceğimiz ziraat olacağına göre; zürraa, «Size beş yüz bin lira vererek yardım ediyoruz» demek nasıl olacaktır? Efendiler, ben buna hayret ediyorum. Bu çok azdır. Elhamdülillâh sulh devresine girdik. Bunu her halde iki milyon liraya iblâğ etmeliyiz. Elhamdülillâh şimdi sulh yaptık. Geçen sene verdiğimizden bu sene fazla vermeliyiz. Geçen sene ile bu sene arasında hiç fark yok mudur arkadaşlar? En buhranlı zamanlarımızda düşmanla göğüs göğüse harb yaptığımız zamanlarda ve hariçten hiçbir şey bulmanın imkânı olmadığı zamanlarda biz bu kadar para

verdiğimiz halde, bugün sulhu yaptığımız ve vazifeye hâkim olduğumuz bir zamanda yine aynı paraya mı verelim? Bendeniz bunu çok noksan görüyorum. Binaenaleyh, Vekil Beyden çok rica ederim, bu meselede iyi düşünsünler. Teklif edilen bu miktarı tabii kabul ederiz, fakat her halde az bir zaman sonra bize bir teklif ile gelsinler, lâakal iki milyon lira istesinler. Meclis de tabii bunu seve seve verecektir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Efendim, bu mazbata Muvazenei Maliye Encümenince mazbatada zikredildiği veçhile ekseriyet ile kabul edilmiş. Bendeniz akalliyette kalan arkadaşlarımızla beraber olduğum için mazbatanın müdafaasını Muhtar Beyefendi deruhde ettiler. Bendeniz akalliyetin fikrini arz edeceğim. Muhtacını zürraa tavizan tohumluk vermek hususunda encümen âzasının hepsi müttefiktir. Bu verilecek tohum parasının Ziraat Bankasının mülga İstanbul İdaresine ikraz etmiş olduğu bir milyon beş yüz bin liradan mahsubedilmesinde de bir ihtilâfımız yoktur. İhtilâfımız olan nokta bir defa birinci maddede beş yüz bin lira tohumluk parasından yüz bin lirasının hayvanat ve alâtı ziraiye iştirası için ayrılmasına muhalifiz. İkinci ihtilâf ettiğimiz nokta; Ziraat Bankasının matlubatına mahsuben, zürraa tohumluk ihtiyacını temin etmesi için verilen paranın sureti tevziidir. Şimdi birinci mesele şu beş yüz bin liranın yüz bin lirasını alâtı ziraiyeye tefrik edecek olursak hiç doğru olmayacaktır. Çünkü, zaten beş yüz bin liranın bile bu ihtiyacı temin edeceğine kaani değiliz. Memlekette tohumluk ihtiyacı bugün fevkalâdedir. Tohumluk bedeli olarak beş yüz bin lira vermek bir arkadaşımızın söylediği gibi ihtiyaca gayrikâfidir. Böyle olduğu halde bunun yüz bin lirasını alâtı ziraiyeye ve hayvanat için ayırmak doğru değildir. Sonra hayvanat ve alâtı ziraiye için bu beş yüz bin liranın yüz bin lirasını tahsis etmek şu cihetten de doğru değildir. Biz yüz bin liranın bu sene içinde istimal edilemeyecek bir şekilde gireceğini zannediyoruz. Bugün tohum fevkalâde bir zarurettir. Kanun da fevkalâde olan bu zarurete karşı yapılmıştır. Hayvanatın dışardan tedariki ve alât ve edevatın Ziraat Bankasında mevcudolanlardan maadâsının - ki Ziraat Bankasında bugün muhtacını zürraa verilebilecek alât ve edevatı ziraiye vardır - tedariki için zaman gayrimüsaittir. Belki kısım sonlarına doğru hay-

van getirilecek, alâtı ziraiye alınacak. Halbuki bu beş yüz bin lira, tohumluk için verilecek olursa derhal sarfedilebilecektir. Hayvanat ve alâtı ziraiye celbi ise zamana muhtaç bir meseledir. Binaenaleyh biz, bu yüz bin liranın tefrikini muvafık görmüyoruz.

İkinci meseleye gelinece: Ziraat Bankası memlekette hakikaten yegâne zürraam istifadesini temin edebilecek bir müessesedir. Maatteessüf tesis edildiği günden itibaren sermayesi halka muhtac olduğu muaveneti yapabilecek şekilde girdiği bir zamanda, elinden alınıyor ve derhal muattal bir halde bırakılıyor. Şimdiye kadar kabili istifade bir şekilde girmemiştir. Fakat bu, bankanın kendi kusuru değildir. Sermayesi elinden alınarak, bu hale sokulmuştur. Şimdi evvelce elinden alınmış olan sermayesinin bir kısmını zürraa muavenet şeklinde iade ediyoruz. Bendeniz bunu muvafık görüyorum. Zaten bu bankanın vazifesi zürraa muavenet etmektir. Beş yüz bin lira zürraa muavenet olarak veriliyor ve bankanın da bir kısım vazifesi görülüyor. Fakat bunu doğrudan doğruya bankaya yaptırırsak doğru olmaz mı?

Zürraa lâzım olan tohumu, alât ve edevatı, hayvanatı vermek bankanın vazifesidir. Binaenaleyh Ziraat Bankasına şu parayı verdiğimiz zaman «Sen bu parayı zürraa tohum bedeli olarak vereceksin.» dense ve bir talimatname yapılarak eline verilse ve tevziatı da Ziraat Bankası kendi usulü dairesinde yapsa olmaz mı? Buna karşı deniliyor ki, Ziraat Bankasına dair elde mevcut kanun bu paranın sürati tevziine mânidir. Bendeniz bu sürati tevzie mâni olacak bir hal tasavvur edemiyorum. Eğer varsa bu kanun dolayısıyla onun da önüne geçilmiş olur. Nitekim bundan evvel Hükümetin tavizan tohumluk vermek üzere İktisat Vekâletine vermiş olduğu muhtelif tahsisat vardır. Muhtelif senelerde, 1337 senesinde istirdadedilen mahallerdeki muhtacı muavenet zürraa verilmek üzere bir fasılda beş yüz bin lira verildi. Geçen sene İzmir ve havalisinin istirdadı üzerine yine muhtacı muavenet zürraa verilmek üzere ayrıca bir tahsisat verildi. Bu tahsisatların sarfında mahalleri sarfiyat komisyonları ile Ziraat Bankası memurları birlikte hareket ettiler ve senedatı Ziraat Bankası aldı. Şimdi önümüzde bulunan kanunda senedatı İktisat Vekâleti alacak, Ziraat Bankasına devrettiği zaman beşyüzbin lira-

ya mukabil beş yüz bin liralık birtakım evrak verecek. Bendeniz hiç tasavvur edemiyorum ki, İktisat Vekâleti bu evrakı usulüne muvafık olarak tanzim edip verebilsin. Fakat bankanın elindeki vesait İktisat Vekâletinin elindeki vesaitten daha mükemmeldir ve zaten Ziraat Bankası da İktisat Vekâletinin emri altındadır, ona merbuttur. Ziraat Bankası ikrazat yaptığı zaman iki usul takibeder. Verdiği paraya mukabil rehin ister yahut kefaleti müteselsile ile verir. Binaenaleyh bu yaptığımız kanunda paranın kefaleti müteselsile ile verileceğini ve İktisat Vekâletinin bu bapta bir talimatnamei mahsusale kaleme alarak o talimatname mucibince ikraz edeceğini tâyin ve tasrih edersek Vekâlet Ziraat Bankasının alacağına mukabil verilmiş olan bu paranın, bilâhara sureti istifası için tanzim etmiş olduğu senedatı devretmiş olur. İktisat Vekâletinin vereceği senedatın ne gibi usule tâbi olacağını bilmiyorum. Tabii bunun için talimatname yapılacaktır. Fakat bu, banka tarafından olursa daha iyi olur. Zaten para bankanıdır. Bankanın her yerde teşkilâtı vardır. Para da zürraa verilecektir. Binaenaleyh parayı Ziraat Bankasına verelim. Banka bir talimatname yapsın ve parayı kefaleti müteselsile ile zürraa versin. Bendeniz bunda müşkülât tasavvur etmiyorum. (Muvafık sesleri) Bunda diğer bir husus daha vardır. Bugün Ziraat Bankası bir şahsiyeti mâneviyedir. Bu şahsiyeti mâneviyenin sermayesi her sandık ayrı bir şahsiyeti haiz olmak üzere mahallîdir. Verilecek beş yüz bin lira içinde, Ziraat Bankasının kaç sandığı varsa o kadar sandığın sermayesi vardır. Fakat biz bunu nazarı itibara almıyoruz. İktisat Vekâleti muayyen bir sahada, yani, sekiz, dokuz livada tevziat yapacaktır. Diğer mahallerde olan sandıkların sermayesinin bir miktarını buraya tahsis ediyoruz. Bu zarureti bendeniz kabul etmekle beraber bu şahsiyeti mâneviyenin hukukunun sıyanetini de bir vazife addediyorum. Mademki Ziraat Bankasının parasını efrada ikraz ediyoruz; bunu doğrudan doğruya kendi eliyle yaptırmamakta bir menfaat görüyoruz; ne için onun parasında bu derece tasarruf ediyoruz? Bir kısım hukukunu birtakım ihtiyaç karşısında tehir ediyoruz? Fakat parasını da âtiyen tahsil etmek hususunda Ziraat Bankasını serbest bırakmak lâzımdır zannediyorum. Noktai itirazımız burasıdır. Vekil Beyefendi bu bapta izahat verirse ona karşı da sözümüzü söyleriz.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendiler Ali Cenani Beyin ilistiği nokat hakkında bâzı izahat vereyim. Beş yüz bin liralık tahsisatın doğrudan doğruya tohumluğa kâfi olmadığı halde bir de alât ve edevatı ziraiyeye yüz bin lira ayrılmasını muvafık görmediler. Halbuki mesele böyle değildir. Vakaa memleketin tohumluğa pek çok ihtiyacı vardır. Fakat beş yüz bin liralık tohumluğu sarf edebilmek ve bundan bihakkın istifade edebilmek, bunu serpmek ve ekebilmek için bâzı livalarımızın alât ve edevatı ziraiyeye şedit ihtiyacı vardır. Elimizdeki vesaike göre alât ve edevatı ziraiye ihtiyacı; aşağı - yukarı bir milyon iki yüz bin lira raddesindedir. Heyeti Vekile, Meclisi Alinize takdim ettiği kanunda bu ciheti nazarı itibara almış ve bu yüz bin lirayı alât ve edevatı ziraiyeye sarf etmemiş ve bu kanunla talebettiği beş yüz bin liranın hem alât ve edevatı ziraiyeye hem de tohumluğa sarf edileceğini söylemişti. Bundan maksat, kanunun hini tatbikinde memleketin en ziyade ihtiyacı neresi ise onu nazarı itibara almak ve ikinci derecedeki ihtiyacı da bir nisbet dâhilinde ehemmiyetsiz bir surette tedarik etmektir. Binaenaleyh encümen bu beş yüz bin liranın yüzbin lirasını alât ve edevatı ziraiyeye tahsis edince maksat büsbütün kaybolmaktadır. Yani ihtiyaç, yüzbin liralık alât ve edevat karşısında değil ise, sarf edemediğimiz miktar tohumluğa verilmeyecek demektir. Denebilir ki hepsi tohumluğa verilsin. Bu da doğru değildir. Zira bâzı livalarımızda alâtı ziraiye pek mefkuttur. İktisat Vekâletinin düşündüğü, tedarik edeceği birkaç makinist ve traktörle o araziye sürdürmektir. Yani halkın arazisini; meccanen ve süratle sürdürüvermektir. Bunun için beş yüz bin liralık tahsisattan yüzbin lirasını alât ve edevatı ziraiyeye sarf edemeyecektik. Ancak yirmi, outzbin lirası sarf olunabilecektir ve bununla tohumun serpilmesi daha süratli olabilecektir ve bu efkârı fukaradan olan çiftçilerimizin daha ziyade nef'ini mucibolacaktır. Bendeniz, bu beş yüz bin liralık Tahsisat Kanunundan yüzbin lirasının alât ve edevatı ziraiyeye ayrılmasının külliyyen aleyhindeyim. Biz, teklif ettiğimiz kanunda bunu, mutlak olarak zikretmiştik. Bundan maksat tamamıyla tohumluğa bağlanmamak ve ufak tefek alât ve edevatı ziraiye için bir miktar meblâğ temin etmektir.

Efendiler; yüzbin lirayı doğrudan doğruya alât ve edevatı ziraiyeye ayırmaktan ise kâmilin tohumluğa vermek elbette daha muvafık ve daha hayırlıdır. Çünkü bu beşyüz bin liralık alât ve edevat alamayız ve imkân yoktur. Bunun için Heyeti Vekilenin teklifi veçhile serbest bırakılırsa biz, bunun içinden alât ve edevatı ziraiyeye ancak yirmi, otuzbin lirasını sarf edeceğiz ve gayet ehemmiyetli bir lüzum karşısında kalmayınca başka yere sarf etmeyip parayı kâmilin tohumluğa sarf edeceğiz diyor. «İktisat Vekâleti bunun için ayrıca tahsisat istemeli idi» deniliyor. Evet, bu beşyüz bin lira memleketin ihtiyacını tatmin etmemekle beraber zan buyurulduğu gibi memleketin ihtiyacı beş, on milyona baliğ değildir. Çünkü bu memleketin bütün çiftçilerine verilecek bir para değildir. Eşeddi ihtiyacı olan fakir çiftçilere verilecektir. Elimizdeki vesaike göre ihtiyacımız birbucuk milyon lira kadar bir şeydir ve bu beşyüz bin lira ile bu ihtiyacın üçte birini temin ediyoruz. Bunda, vaziyeti maliyemizi de nazarı dikkate almaya mecbur bulunduğumuzdan bu kadar bir meblâğ ile iktifa eyledik.

Mazbata Muharriri Bey, bankada pek çok alât ve edevatı ziraiye bulunduğu ve bunlardan oralarda istifade edilmesinden bahis buyurdular. Halbuki, eşeddi ihtiyacı olan livamız ancak birkaç tanedir. Diğer livalardan bankanın alât ve edevatı ziraiyesini buralara nakletmenin imkân ve ihtimali yoktur ve muvafık değildir. Alât ve edevatı ziraiye bulunduğu yerden bu livalara gelinceye kadar on misli bir kıymete baliğ olacaktır ve alât ve edevatı ziraiye bu kanun mucibince değil, bankanın usul ve nizamâtı dairesinde tevzi edilecektir ki, bu da günlere mütevakıftır. Bankaca teminat isteniliyor, bilmem ne isteniliyor. Halbuki biz bunu; teminat vereceğimiz çiftçilerimize vereceğiz. Sonra o livalardan buraya kadar nakli mümkün değildir ve o livaların da hakkı vardır. Hepsini toplayıp buraya getiremeyiz. Onlar da bankaya müracaatle pulluk, saban, ve şunu bunu isteyebilirler. Banka vasıtasıyla tevziine gelince : Bendeniz buna muvafakat ederim. Esasen Muvazenei Maliye Encümeninde bir müzakere esnasında Mazbata Muharriri Beyefendiye dedim ki, eldeki talimatnameyi tadil edeceğiz. Kendileri tadil taraftarı olmadılar. Biz tadil edeceğiz. Çünkü; bu talimatname bankaya kâfi derecede hak ve salâ-

hiyet vermemektedir. O zaman noktai nazarıma iştirak ettiler. Binaenaleyh ben; Mazbata Muharriri Beyefendinin bu husustaki noktai nazarlarına müsterikim. Zaten bu parayı Meclisi Âlî-nizden alır almaz talimatnameyi derhal buna göre tadil ve ıslah ederek bankanın eline verecektim. Banka bu parayı eldeki talimat ve nizam mucibince tevzi etmeyecektir. Bu, fevkalâde bir surette tevzi edilecektir. Yani buna mukabil teminat, kefaleti müteselsile istemeyecektir. Zaten bunu istemesine katiyen imkân yoktur. İş allak bullak olabilir. Çiftçilerimizin yardımına yetişemeyiz. Bu para şimdiye kadar verdiğimiz veçhile bir senet mukabilinde verilecektir. Ey bu, bankanın sermayesini tehlikeye koymaz mı? Efendiler! Koyabilir hattâ Mazbata Muharriri Beyefendinin dediğinden daha ileri giderek diyorum ki, bu tevzi bile doğru değildir. Bu, bankacılık usulüne kâmilin muhaliftir. Bankaların bir usulü vardır. Tabii Ziraat Baankasının da bir usulü, bir vazifesi vardır. Usulü bankacılık, vazifesi de çiftçiye yardım etmektir. Fakat, kanun ve nizamât dâhilinde her memleket fevkalâde zamanlarda ve fevkalâde ihtiyaç karşısında umumi bütçesinden bir para ayırır. Muhtacine oradan verir. Bunu bankanın sermayesine tahmil ettiği zaman, banka fevkalâde bir harekette bulunmuyor demektir. Bankacılık usul, nizam ve kavaidine muhalif hareket ediliyor ve sermayesi de tehlikeye düşüyor demektir. Bundan Muvazenei Maliye Encümeninde bahsetmiş ve encümenin nazarı dikkatini celbetmiştim. Fakat ne yapalım efendim? Ortada muhtaç çiftçiler var. Gözlerini buraya dikmişler, imdat bekliyorlar.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Hükümet versin.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Hükümetin başka türlü vermek imkânı yoktur. O çiftçileri bekletmemek için bankanın bu beş yüz bin liralık fedakârlığı yapması lâzımdır. Banka bu beş yüz bin lirayı usul ve nizam dairesinde vermediği için belki bir miktar para kaybedecektir, fakat efendiler; banka da bir şeyle teselli olabilir. O da bu tohumu ekip kazancaklar, bundan dolayı hissei menafide artacaktır. Zira ekilmediği zaman bankanın menafii de tehlikededir. İşte banka o suretle telâfi çaresini arıyacaktır. Hulâsa bankacılık usulüne

mugayir olmakla beraber banka bu suretle büyük bir fedakârlık yapmaktadır.

Hulâsa şudur : Efendim! Parayı Meclisi Âlî-nizden aldığımız zaman banka vasıtasıyla tevzi ettireceğim. Fakat bankanın kanun ve nizamı veçhile değil, ancak banka memurlarının nezareti tahtında tevzi edilecektir ve bankalar tarafından takibolunacaktır. Esasen böyle hazırlanmıştır.

REİS — Vekil Beyefendi sual soracaklar.

MEHMED EMİN B. (Karahisar Şarki) — Bunlar nerelere ve ne nispette verilecektir?

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Reis Bey Bendeniz de bir sual soracağım.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendim en ziyade ihtiyacı olan livalardan başlayacağız. Ve ihtiyacı çok olan livalardan başlayıp ihtiyacı daha az olan livalara doğru gideceğiz. Para bizi nereye kadar götürecektir orada duracağız. (Öyle olmaz sesleri)

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Nereden başlayacak sınız?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (Devamla) — En ziyade ihtiyacı olan livalar elimizdeki vesaika göre Eskişehir, Ertuğrul, Afyon Karahisar...

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Efendim biraz da Şarka doğru yürüyelim.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — En ziyade muhtacolanlar bunlardır. Elimizdeki parayı hesabettik. Bu para ile aşağı - yukarı iki yüz bin çiftiği memnun edebileceğiz ve iki yüz elli bin dönüm yer ekdirebiliyoruz. Beş yüz bin lira iki yüz elli bin dönüm yer ekebiliyor ve sekiz bin çiftiği memnun edebiliyor. İhtiyaç bunun üç mislidir.

HAKKI B. (Van) — Vekil Beyefendi buyuruyorlar ki; bazı yerlere traktör göndereceğiz. Bazı yerler vardır ki, bunların alât ve edevatı ziraiyeye, tohumluğa pek ziyade ihtiyacı vardır. Bunlara ne nispette yardım yapılabilecek, gönderilecek şey havale mi yoksa aynen para mıdır?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (İzmir) — Efendim Meclis bize alâtı ziraiye almak salâhiyeti verirse o zaman oralara alâtı ziraiye göndereceğiz ve bu para Maliye Vekâleti tarafından aynen ve nakden verilecektir. Mazbatada da mevcuttur. Havale suretiyle olmayacaktır, öy-

le görüştük. Onu Maliye Vekili Beyefendiden sorarsanız daha iyi olur zannederim. Traktör gidemeyecek yere de traktör göndermeyeceğiz.

REİS — Efendim sual soranlar çok kısa irat buyursunlar. Söz istiyen arkadaşların sözleri mahfuzdur. Uzun devam ederse onlara sıra gelmez.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Efendim, bendenizin sualimi Hakkı Bey sormuşlardır. Sıra geldiği vakitte Maliye Vekilinden soracağım.

SÜLEYMAN SIRRI B. (İstanbul) — Bunun bedelinin itası için üç sene olarak tahdid ediyorlar. Bu kâfi midir, değil midir? Bu hangi hesap üzerine yapılmıştır?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim üç sene tahmin ediyoruz. Bir sene iyi gitmez iki sene iyi gider. Malûmuâliniz kırk tane gelecek sene vardır. Binaenaleyh biz şimdilik üç sene yaptık. Üç sene zarfında olmazsa bittâbi yine temdidedeceğiz.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — Efendim Vekil Bey buyurdular ki : Bu para Eskişehir ile Afyon Karahisar'ına tahsis edilecektir. Halbuki her tarafta ihtiyaç vardır. Bayezid livası olsun, Erzurum olsun, Van olsun buradaki ahali fevkalâde muhtaçtır. Şu halde oralara da bir şey vermelidir. Oraları da düşünmek lâzımdır. Her halde yalnız Eskişehir'e hasretmemeli.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendiler yalnız Eskişehir ve Afyon Karahisar'ına hasredeceğimi söylemedim. Ancak elimizde beşyüz bin lira vardır ve mevcut ihtiyacın üçte biridir. «Bu para sarf edilirken eşeddü ihtiyacı olan yerlerden başlayacağız» dedim.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — Efendim oraların da ihtiyacı fevkalhaddir.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Afyon Karahisar'ı, Eskişehir ve saire listede mevcuttur. Bittâbi resmî vesaik vardır. Elimizdeki vesaiki nazarı itibara alarak hareket edeceğiz. İhtiyacı olanı nazarı itibara alacağız. Bendeniz eşeddü ihtiyacı olanlardan bahsettim. Bir misal olarak Eskişehir'i, Afyon Karahisar'ını zikrettim. Misalde münakaşa olmaz.

TALÂT B. (Ardahan) — Bu verilecek tohumluktan Elviye Selâseye de hisse tefrikine imkân olacak mıdır?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim size vereceğim cevap Süleyman Sudi

Beye verdiğim cevabın aynıdır. Çünkü elimizdeki para ihtiyacımızın üç misli dünündadır. Eşeddü ihtiyacı olan yerlerden mütesaviyen başlayacağız. Evvelâ Karahisar'dan mı başlayacağız zannediliyor. Hayır efendiler, şiddetli ihtiyacı olan noktalar vardır. Hepsine birden başlayacağız. Ne kadar sarf edersek edeceğiz.

TALÂT B. (Ardahan) — Yemeklik için bir şey verilecek midir efendim?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Yemeklik Maliye Vekâletine aittir.

TALÂT B. (Ardahan) — Tohumluk için verilen şeyi açıklıktan ölmek üzere bulunan adamların yaparak yiyor. Elviye Selâse başka yerlere makis değildir. Bir Ardahan vardır ki, Beyefendi orada sekiz ay kış devam ediyor. Bu verilecek tohumluk başka yerden tedarik olunacaktır. Vakıtle tedarik edilemezse sekiz ay ora ahhalisinin açlığa mahkûm kalacağını ben söyleyeyim de ona göre isterseniz tefrik buyurmayınız.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Ne münasebet efendim? Ne için nazarı dikkate almalıyım.

TALÂT B. (Ardahan) — Biraz fazla verilmesi lâzımgelir. Bu beş yüz bin lira kâfi gelecektir.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (Devamla) — İhtiyaç üç misli fazladır. Fakat biz ancak bunu verebiliyoruz. Mümkün olan şeyi yapıyoruz. Yalnız şunu da hatırlatayım ki, efendiler, çiftçilerin bazıları da Ziraat Bankasına müracaat ederler. Oradan istikraz ederler. Bazıları daha zengindir, kredi bulabilirler, şunu yaparlar, bunu yaparlar. Beşyüz bin lira kâfi olmamakla beraber ne yapalım? Yoktur. Hulâsa bu beşyüz bin lira eşeddü ihtiyacı olanlara aittir. Mamafih kâfi değildir. Fakat bugünlük bu kadar verebiliyoruz. Daha fazla verdirmek arzu buyurursanız Maliye Vekâletiyle görüşürsünüz.

ALİ RIZA Ef. (Amasya) — Ziraat Bankasının şimdilik adar sermayesi on milyon lirayı tecavüz etmiştir. Bu para bankada mevcuttur, veyahut başka yerlerde. Ziraat Bankası esasen çiftçi ihtiyacı için teşekkül etmiş bulunuyor. Bu on milyon liradan sarf için buna mâni olan şey nedir?

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim bendeniz Efendi Hazretlerinin sözlerini sadet haricinde telâkki ederim. Arzu buyuru-

lursa bir takrir verirler, kendilerine ona dair izahatta bulunabiliriz. Mamafih Heyeti Celileniz mutlaka arzu buyuruyorsa buna sadet haricinde olarak cevap ita edebilirim. Yalnız şu kadar var ki bir sual takriri veyahut nizamnamenin kendilerine bahsettiği her hangi bir takriri verirler, cevap veririm.

ALİ RIZA Ef. (Amasya) — Sualim sadet harici değildir. Bankanın esasen mevzuubahsolan parasından bahsediyorum. Banka kendi parasıyla kendi ihtiyacını tatmin edemiyor. On milyon lira nereye gitmiştir ki beşyüz bin lira-lık Hükümetin vereceği paraya arzı iftikar ediyor?

REİS — Rica ederim, sual sormuyorsunuz.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim sadet harici soruyorlar. İstizah yaparsınız, sual sorarsınız, müsaade ederseniz sadet harici görüşmiyelim.

KEMAL B. (Saruhan) — Alman paralarından Manisa livasına verilmeyecek mi? Halbuki bu paranın ihtiyaca kâfi olmadığını beyan ettiler.

HAFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Efendim İsparta livasının ehemmiyeti ziraiyesi vardır. Ve bu sene bilhassa mahsulâtı ziraiyenin yüzde altmışından dün olması itibarıyla bu paradan onlara muavenet etmek lâzımdır. Aynı zamanda traktör makinası hakkında...

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim İsparta Mebusu Muhterem İbrahim Beyefendi kendi livalarından bahsettiler. Şu ciheti bilhassa işaret edeyim ki bu beşyüz bin lira meselesi şu veya bu liva meselesi değildir. Memleket meselesidir, Türkiye meselesidir ve ihtiyacı olan yerlere verilecektir. Başka bir şey yoktur.

HAFİZ İBRAHİM Ef. (İsparta) — Ehemmi mühimme tercih ediliyor mu? Şu halde listesini bilmemiz lâzımdır.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Şunu anlamak lâzımgelir ki eşeddü ihtiyacı olan yerlere verilecektir. Ehem bittabi mühimme tercih edilecektir.

TALÂT B. (Kângırı) — Efendim Vekil Beyefendi bunu Türkiye meselesi olarak söylüyorlar. Halbuki bâzı memleketler vardır ki mahsulâtı âfetzededir. Bir defa buraları aç kalacaktır. Aynı zamanda gelecek sene de ekecek tohumları yoktur.

Ezcümle daireyi intihabiyemiz olan Kângır'ın on köyü vardır ki bunların beheri yüzer haneli köylerdir. Bunlar bir miktar samana malik olmadıklarından hayvanlarını elden çıkarıyorlar. Bunların her birine üçer lira vermek için umumuna yüzbin lira vermek icabedecek. Binaenaleyh beşyüz bin lira ile ne iş görebileceksiniz?

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim, Talât Beyin ilişikleri noktaya biraz evvel yine cevap vermiştim. Dediğim kâfidir. Ortada üç yara var. Birini kapamakla meşgulüz. Üçünü kapıyamıyoruz, hepsini kapıyamıyoruz diye hepsinden de vazgeçmek doğru değildir. Bunlardan birini bu beşyüz bin lira ile tkamakla meşgulüz. Mesele bundan ibarettir.

TALÂT B. (Kângır) — Çare Beyefendi? Hepsini kapamak lâzımdır. Açlıktan dolayı muhaceret başlamıştır.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Hepsini kapatmaya kudretimiz yoktur.

TALÂT B. (Kângır) — Fazla tahsisat isteyiniz!

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Fazla tahsisat Hükümetçe görüşüldü. İmkân bulunamadı. Fazla tahsisat için para yoktur. Hattâ mümkün olsa bir buçuk milyon isteriz.

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Evvelâ kendilerine teşekkür edeceğim. Çünkü en ziyade muhtacı muavenet olan mıntakalardan birisini nazarı dikkate almışlardır. Afyon Karahisar en ziyade sıkıntıya mâruz kalmış mıntakalardan birisidir. Onun çektiği felâket anlarını Hükümet tamamen biliyor. Yalnız kendilerinden bir şey sormak isterim. Bu livaya alât ve edevatı ziraiye gönderecekler midir? Çünkü orada yüz binlerce hayvan kaybolmuştur.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. (Devamla) — Ruşen Eşref Beyin sualine de diğer cevaplar arasında cevap verdiğimi zannediyorum.

İZZET ULVİ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim, beşyüz bin liranın kâfi olmadığını beyan buyuruyorsunuz. Sonra biz bu parayı tâviz olarak veriyoruz. Memleketimiz ziraat memleketidir. Ziraatte inkişaf olmadıkça iktisadiyatın harekete gelmesi muhal olduğu malûmuâlinizdir. Acaba bunun iki mislini teklif etmek

imkânı yok muydu? Mademki zatiâliniz buna kaanisiniz ve bu para hepsine aittir, tohumluğu her şeye terçih etmek lâzımgelmez mi?

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Bu sorunun Maliye Vekili Beyefendiye tevcihini rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. — Bendeniz de cevabını kabul ettim.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Reis Bey bendenizin de sorularım var. Efendim bu tohumluğu nereden ve hangi nevi ve cinsten alacaklardır, İktisat Vekâletince bu bapta tetkikat yapılmış mıdır? Hangi cinsten alacaklardır? Bunlar teerübe edilmiş nevilere midir? Çünkü neticeyi düşünmek mecburiyetindeyiz. Ve tohumluğun mahiyeti de düşünülecek şeydir. Hayvanatı hangi ırktan ve nereden alacaklar? Meselâ Bulgaristan hayvan ihracını menetmiştir. Bunun için ne düşünüyorlar? Sonra iklimimize elverişli olanlar temin edilmiş midir? Bunun hakkında İktisat Vekâletinin bir fikri var mıdır? Ve vilâyeti şarkiyenin tohumluk ihtiyacı hakkında İktisat Vekâleti tetkikat yapmış mıdır? Sonra vilâyeti şarkiyede alât ve edevatı ziraiyenin tedarikine çaresiz olmak üzere ne düşünüyorlar? Bunları da bize söyle-sinler.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendim bütün memleketin ihtiyacına dair İktisat Vekâletinin tetkikatı var mıdır diye sordunuz. Evet efendiler vardır. Cetveli beraber getirmiştim. Fakat bunun okunması pek uzun sürer. Yalnız beyefendiye kamaat bahşolabilmesi için bunun da hazır olduğunu ilâve edebilirim. Liva vilâyet isimleriyle memleketin, elimizdeki vesaiki resmîyesinin bize verdiği malûmata göre her bucağına dair malûmatımız mevcuttur. Bunlar ne dereceye kadar doğrudur? Her halde doğrudur. Fakat belki bâzılarını şüpheli olabilir, onu bilmiyorum. Fakat elimizdeki vesaik bize birçok hakikatler ifade ediyor. Biz de onların doğru olduğuna kamaat getiriyoruz. Bunun aksini ispat etmek için aksine dair bir delil getirmek lâzımdır. Arzu buyurursanız bunu okuyayım.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Encümen-de okudunuza bu kâfidir efendim.

İKTİSAD VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Efendiler şunu söyleyeyim ki, tohumluğu taşradan getirmeyeceğiz. Memleketin içerisinde

nereden bulabilirsek süratle o tohumlukları alıp verebileceğiz. Yoksa böyle usulü fennîsi dairesinde tasfiye edilmiş, temizlenmiş mükemmel tohumluk verecek değiliz. Ve yerlerini şimdiden söylemeyi muvafık görmüyorum. Ticaret hayatında derhal fiyatlara tesir eder. Çünkü sonra beş kuruşa alacağımız tohumluğu yirmi kuruşa kadar almaya mecbur oluruz. (Hayvanat nereden alınacak? sesleri)

Hayvanat meselesine gelince : Hayvanatı da dışardan getirecek değiliz. Elinde biraz fazla hayvanı olana para verip hayvanını satın alacağız, olmıyan yerlerden almayacağız. Fakat Ziraat Bankası memlekette ıslahı hayvanat işine tavassut etti ve bu seneye dâhil olmak üzere ikiyüz boğa ve inek getirtmeye karar verdi, gelmek üzeredir. Bu hayvanları çiftçilerimize tevzi edeceğiz. Parasını taksitle bize ödiyeceklerdir. Memleketin hayvanat ihtiyacını bir senede, iki senede tatmin ve temin etmenin imkân ve ihtimali yoktur. Efendiler memleketimizde elimizdeki hesaplara göre ancak üç, üçbucuk milyon derecesinde hayvanatı bakariye mevcuttur. Bunlar da gayrimütenasip bir surette tevzi edilmiştir. Memleketimiz yirmi milyon hayvanatı bakariyeye de mütehammildir. Fakat bunların ıslah ve teksiri bir günlük mesele değildir. Tedricen yürüyeceğiz. Binaenaleyh dâhilden tedanik edeceğiz, mümkünse hariçten getirteceğiz.

REİS — Başka bir cihet var mı?

MUVAZENEİ MALİYE MAZBATA MUHARRİRİ NAMINA MUHTAR B. (Trabzon) — Rica ederim, encümen hiç izahat vermiyecek mi?

REİS — Encümen her vakit söz alır ve söyler. Arzu ediyorsanız söz vereyim.

MUHTAR B. (Trabzon) — Şimdi söyleyeceğim.

SÜLEYMAN SUDİ B. (Bayezid) — Reis Beyefendi Muhtar Bey hangi encümen namına söz söyleyecek?

REİS — Encümen izah etmiştir. Mazbata Muharririnin muhalefetinden dolayı Muhtar Beyefendinin encümen namına söz söylemesi için kendisini encümen tevkil etmiştir.

MAZHAR MÜMİD B. (Denizli) — Hepsini dinliyelim de ondan sonra Muhtar Bey cevap versinler.

MUHTAR B. (Trabzon) — Zararı yok, tekrar cevap veririm. Efendim. Encümen evvelâ tahsisatın miktarını tetkiketti. Tahsisatın miktarı hakikaten kâfi değildir. İhtiyaç tahsisatın miktarından çoktur. Lâkin bir de encümen ciheti tatbikiyesini aradı. Yani bu tahsisat başka tahsisat gibi livalara havale verilmekle olmaz. Ve hemen şu üç ay zarfında sarf olunacak ve muhtacın ondan istifade edecektir. Bu hususta Maliye Vekilinin huzurunu talebettik. Kendisinden rica ettik, malûmat verdik. Maliye Vekili Beyefendi diyor ki; nakden ancak, şimdi beş yüz bin lira verebilirim ve bu kanun çıktuktan birkaç gün sonra bu para hazırdır. Hemen teslim edeceğim, diyor. Onun için bu Sonbahar zeriyyatına yetişmek için peşin para lâzımdır. Onun oda ancak beş yüz bin lirasını verebiliyor. Çünkü, Maliye Vekilinin bütçesi de o kadar nâmütenahi bir vüsatte değildir, her tarafı açıktır. Şimdi, yalnız beş yüz bin lira tahsis ettiler. Biz de kendisine hem teşekkür ettik, hem de bu parayı nasıl bulduğuna hayret ettik. Çünkü, her taraf muhtaçtır.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Deme öyle canım! Memlekette pek çok para vardır.

MUHTAR B. (Devamla) — Onun için birkaç misli ihtiyacı encümen de gördü ve kaani oldu. Lâkin şimdilik bu beş yüz bin liranın peşinen ve derhal muhtacını zürraa tevzi edilmesini muvafık buldu. Sonra efendim, bu tahsisat nerelerin muhtacınine tevzi olunacaktır? Encümen bunu âriz ve âmik tetkik etmek istedi. İktisat Vekili Beyefendiden sordu. Zaten İktisat Vekili Bey size de izah etmişti, bu para en çok neresi muhtaç ise oraya verilecektir. Yani iki, üç gün sonra kendi eliyle tevzi olunacaktır. Şimdilik bir liste yoktur. Eskişehir'e yirmi bin, Afyon'a otuz bin, Ankara'ya, bilhassa Haymana'ya şu kadar... Yani en ziyade muhtacolan yerleri düşünecekler, ondan sonra vereceklerdir. Bu cihet henüz muayyen değildir. Kendileri de izah etmiştir. Acaba köylü bu tohumluktan bir miktarını zaruretle yer mi?

Efendiler zannediyorum ki, bizim köylüler maatteşekkür yemez. (Yer, sesleri) Ben gözümle gördüm. Şimdiden ekiyordu. Sordum, niçin ekiyorsun?, diye köylü dedi ki : Ekmeye iki ay vardır, elimde de bu miktar kaldı, iki ay sonra bunlar elimde kalmaz yerim, diye korktum, ekiyorum, dedi. Yani köylü bizden ziyade duren-

diştir ve mümkün mertebe birçoğunu ekecektir.

Tahsisatın sureti tevziine gelince : Bendeniz bu hususta Vekil Beyefendinin izahatında bir yanlışlık olduğunu zannediyorum. Çünkü; encümeniniz en ziyade bunun tohumluk için tahsisini istedi ve bu hususta çok ısrar etti. Lâkin Vekil Beyefendi tohumlukla beraber alâti ziraiyenin ve çift hayvanatının da aynı nisbette lüzumlu olduğunda ve ahalinin de buna muhtacolduğunda ısrar etti. Ne alacaksınız?, diye sorduk; traktör makinası alacağız, dedi. Biz de kanuna muhaliftir, çünkü kanunda; «fukarayı zürraa tevzi olunacak ve kendiliğinden üç senede ceste ceste istifa olunacaktır» kaydı vardır. Traktörü bir fukaraya veremezsiniz, bunu parça parça edip de bir kanadım mı fukaraya vereceksin? Binaenaleyh, küçük sapan alâti vereceksiniz. Eğer traktör alâti vermek istiyorsanız bu olmaz, ahaliye tevziat yapamazsınız. Binaenaleyh, bu parayı tamamiyle tohumluğa hasredelim» dedik, kendileri razı olmadılar, bu hususu kabul etmediler. Hattâ encümünde sülüsünü çift hayvanatına, sülüsü alâti ziraiye ve sülüsünü de tohumluğa olmak üzere taksim ederseniz ancak razı olurum, dedi. Biz yine kabul etmedik, lâakal dört yüz bin lirasının tohumluğa sarf edilmesini teklif ettik ve bu suretle tahsis ettik. Halbuki kendileri alâti ziraiye için ancak yüz bin lira sarf edeceğini ve mütebakisinin açıkta kalacağını söylediler. Acaba ben mi unuttum? Dalgın mı idim? Yoksa kendileri mi dalgın bulundular? Hayret ettim, efendim.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Bu yüz bin lira bir hesaba müstenit mi?

MUHTAR B. (Devamla) — Hayır efendim; Nâzırın, Nâzır Vekilinin, (Handeler) yani vekilin ısrarı üzerine hiç olmazsa en ziyade çiftçinin muhtacolduğu ve kabiliyeti tatbikiyesi ve tevziatı kolay olan tohumluğa kısmı âzamını tahsis etmek için görüştük ve olvehile ayrıldık (Makina da lâzım, sesleri) Hattâ encümen daha pratik şeyler düşündü ve bugün vilâyatı Şarkıye ve Cenubiyede birçok mahsul vardır ve o havalide mahsul mebzuldür, dedik ve şimendiferimiz de bu ayın onbeşinden itibaren ta (Corablus)'a kadar yani Fırata kadar gidecektir. Bu suretle vesaiti nakliye de açılacaktır. Urfa, Suruç, hattâ Mardin cihetinden gayet

ucuz olarak tohumluk alırız, beher bin lira ile bir vagon buğday gelir. Çünkü, oralarda tahkikatım neticesinde aşağı - yukarı kilosu 3 kuruşa alınabilecek ve yine şimendifer tarifesi mucibince hesabettim, bâzı uzak mahaller için vasati 3,5 - 4 kuruşa, yakın mahaller için 3 kuruşa gelebilecek. Vasati altı kuruşla, altı buçuk kuruşla beher kilosunu vilâyatı şarkıye'den alabileceğiz. Bu suretle muhtacını zürraa tevzi edeceğimiz tohumluğu, vilâyatı şarkiyenin gayet mebzul olan mahsulâtından alıp, getirip zürraa tevzi edecek olursak hem ucuz tevzi etmiş oluruz, hem de vesaiti istihsaliyeyi tezyid etmiş oluruz. Bütün tahsisatı tohumluğa tahsis edelim dediğimiz halde kabul etmediler. Vekil Beyin kendi ısrarı üzerinedir ki, bir miktarını alâti ziraiyeye ayırarak kısmı âzamını tohumluğa tahsis ettik.

Sonra efendim, bankanın bu parayı bizzat tevzii meselesine gelince; kendileri de izah ettiler ki; banka tarafından bu tohumluğun tevzii bugün doğrudan doğruya bankanın işinin çokluğu dolayısıyla kendisini işgal edecektir. Çok vakit geçecektir, halbuki Hükümet hem borcunu vermiş oluyor, hem bunu tevzi ettikten sonra Ziraat Bankasına devredecektir. Daha ziyade izahat isterseniz badehu veririm.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Gümüştane) — Efendim tohumluk için istenilen paranın azlığından şikâyet olunuyor. (Tabii sesleri) Malûmuâlileri biz iki buçuk milyon lira tahsisat aldık, Meclisi Âli «1338 senesinde sarf edilemeyen miktarın 1339 senesinde dahi sarfiyatına devam olunacaktır» diye bir madde kanuniye ile bize mezuniyet verdi. Bu para kısmen 1338 senesinde mühim bir kısmı da 1339 senesi iptidasında sarf edildi. 1339 senesinde zürraa ilk aylarda yapılması lâzımgelen muavenet o tahsisattan yapıldı. İstenilen beş yüz bin lira şimdi sonbahar zeriyesi için muavenete muhtacolan zürraa derhal nakden veya aynen tediyesi icabeden tohumluk içindir. Bir de İlkbahar zeriyesi için ihtiyaç vardır. Bunu 1340 senesi bütçesi ile beraber ayrıca teklif edeceğiz ve ümidi kavimiz Meclisi Âli 1340 senesi bütçesini senei maliyenin hulûlünden evvel tasdik eder, tatbik için İcra Vekilleri Heyetine verir ve İlkbahar zeriyesi için tedarik edilecek tohumluk tahsisatı dahi derhal tevzi edilecek bir şekil ve mahiyet iktisabetmiş olur. Bu para,

yani beş yüz bin lira az mıdır, çok mudur? Evet zürraın ihtiyacı umumiyesi nazarı dikkate alınırsa beş yüz bin lira değil, bir milyon lira, hattâ arzu ettiğimiz dereceye varmak için birçok milyonlar sarf etmek icabeder. Fakat efendiler, derhatır edelim ki; biz hali harbden hali sulha henüz geçiyoruz. Harb senelerinin bıraktığı birçok düyünü Devlet vardır, bunları tediye etmek mecburiyetindeyiz ve bu düyunun bir kısmı yine muhtaç dediğimiz ahali zürraa aittir. Vesaiti nakliye mazbataları vardır. Bunların bedellerini tediye ediyoruz, Tekâlifi milliyeye bedelleri vardır, onları tediye ediyoruz ve bunların aynı zamanda üç milyon lirasının da henüz tahsisatı alınmamıştır. Meclisi Âlinizden yeni tahsisat istiyeceğiz.

Ziraat Bankası esasen zürraın kendi parasıyla teşekkül etmiş olduğundan bankayı zürraa bu gibi ihtiyaçlı zamanlarında yetişebilecek bir vaziyete getirmeyi düşünüyoruz. 1336 senesinde ilk teşkilâtı milliyeye günlerinde Ziraat Bankasından alınan (1 400 000) liranın bir milyon lirasını bu sene zarfında iade ettik. 400 000 lirasını da 1338 senesi zarfında Ziraat Bankasına vermekle mezkûr bankayı kuvvetli tutmak ve ona vazifei asliyesinde faal bir surette iş görebilmek kudreti bahşedilmiş oldu.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Bahşedilmemiş ama, ne ise.

MALİYE VEKİLİ HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Binaenaleyh Ziraat Bankasından Ankara'da idarei milliyenin almış olduğu dört yüz bin liranın bu sene hesabı kesilmiş olmuyor. İstanbul hükümetinin 16 Marttan sonra Ziraat Bankasından cebren veya gayrimeşru surette almış olduğu birbuçuk milyon lira vardır. Efendiler! Bunu nakden Ziraat Bankasına iade etmeyi düşünüyoruz. 16 Marttan sonra İstanbul idaresinin gayrimeşru suretteki borçlarıyla İmparatorluğun borçlarını tesviye için bir Mahsubu Düyun Kanunu ile evvelâ tasfiye, sonra tesviyesini düşünüyoruz. Fakat Ziraat Bankası doğrudan doğruya çiftçinin parasıyla teessüs etmiş bir banka olduğu için zürraa tavizan tohumluk olarak tevzi edeceğimiz zahireye ait bu paranın senedatını Ziraat Bankasına devrediyoruz. «Tahsilâtını yap. Bu borcun şu kadar miktarını buradan mahsubet.» diyoruz. Eğer Mahsup Umumi Kanunıyla mahsubettiğimizde Hazinenin alacak ve vereceklerinin mahsubundan sonra baki-

ye kalacak borca mukabil verilecek Hazine tahvillerini daha faydalı görürseniz ki, - Ziraat Bankası için daha faydeli olacağını zannetmiyorum - o zaman Ziraat Bankasına tevdi edilen bu paranın senedatını Ziraat Bankası Maliyeye devredebilir. Fakat zannediyorum ki: En faydeli usul bu senedatı Ziraat Bankasına devretmektir.

Miktar meselesi üzerinde tevakkuf etmiyelim. Bu para hazırdır. Kanunu tasdik ettiğiniz tarihten itibaren Maliye Vekâleti İktisat Vekâleti emrine bu parayı müheyya bulunduracaktır. İlkbahar zeriyatı için lâzımgelcek olan tahsisatı ayrıca 1340 senesi bütçesiyle tabîi alacağız.

Buyuruldu ki: Açlık için Hükümet bir tedbir düşündü mü? Yalnız Sakarya sahasında, Sakarya Muharebesinde düşmanın tahribettiği mütaaddit köyler vardır ki, en ziyade açlık orada görünüyor ve buralar için elimizde geçen seneki muavenet, iâşe tertibinden ufak bir para kalmıştır. Yine bir ay evvel bundan oraya 10 - 15 bin liralık bir muavenette bulduk. Elimizde ufak bir para kalmıştır. İcabederse onu da vereceğiz. Fakat açlık meselesi için İcra Vekilleri Heyeti ayrıca bu meseleyi başlıbaşına bir mesele olmak üzere düşünüyor. Ve Muhtar Beyefendinin temas ettikleri veçhile Cenup şimendiferlerinin işletilmesiyle oralardan icabı hale göre zahire celbedilecektir. Urfa, Mardin ve Diyarbekir taraflarında lehülhamd feyiz ve bereket yüksektir ve zahire pek çoktur. Yalnız şimendiferin işlemesine bakıyoruz. Onbeş güne kadar Carablus'a kadar olan kısmı işliyecektir. Ondan sonra Carablus köprüsünün yapılmasıyla Nusaybin'e kadar olan kısmının da işletilmesi için Hükümet her türlü tedabiri düşünmektedir. Bu sahada aç olan ahalinin sırf iâşesini düşünüyoruz. Bunlara Meclisten tahsisat istiyerek paramı tevzi edelim, yoksa zahire mi tevzi edelim? Yoksa oralarda Hükümetin ifa ettireceği malî vazaif vardır, o münasebetle mi iâşe edelim? Meselâ şosa tamiri, bataklık kurutulması gibi vâsi miyasta bir iş açarak ahaliyi bu suretle mi iâşe edelim? Bu husustaki kararımızı verdiğimiz vakitte açlık meselesi hakkında Heyeti Celilenize bir teklifte bulunacağız. Bu da, «Ya ahaliye tevziat suretiyle olacak veyahut oralarda şu, şu işi yapacağız, hem ahaliyi çalıştıracacağız ve hem de besliyeceğiz.» şeklindedir. Kara-

rımızı verdiğimiz zaman hemen tahsisatını da istiyeceğiz ve bugün başka memleketlerde olduğu gibi harpten çıkar çıkmaz memlekette açlık ve açlıktan ölmüş insanlar mevcut değildir. Hamdolsun memleket bu vaziyette değildir. Kuraklıktan memleketin bâzı taraflarında zahire noksan oldu ve bu noksanlık belki ihracatımız üzerine bir tesir yapabilir. Fakat işemiz üzerine hiçbir suretle icrayı tesir edemez. Yalnız memleketin arz ettiğim gibi harp zamanlarında harabolun kısmı mahdut yerler müstesna olmak üzere başka yerde açlık mevzuubahis değildir. Binaenaleyh böyle şeyleri katiyen hatırına getirmeyiniz ve biz bu kanaatte değiliz ve memleket de kendini gösteriyor ve bilhassa âşar ihalelerinin dahi bize son verdiği fikir senesi sabıka ile bu sene arasındaki fark çok ehemmiyetsizdir.

Buyuruldu ki; bütçenin her tarafı açıktır. değildir efendiler! Bütçenin her tarafı açık değildir. Yalnız hesabî olarak hareket etmek istiyoruz. Zeriyaat zamanı mahduttur. Sonbahar zeriyaatı için on günde, onbeş günde tevzi olunacak tohumluk için Meclisi Âliden para istedik. Hidematı umumiye için Meclisi Âliye yanında Muvazenei Maliye Encümeninden tahsisat lâyihası gelecektir. O tahsisattan zait addettiğinizi ne tevkif ederseniz ve ne tenzil ederseniz ayrıca yine bu zürraa tahsis edebiliriz.

ALİ RIZA B. (İstanbul) — Ne ise ilkbaharda da 500 bin lira veririz. Olur gider canım.

MALİYE VEKİLİ HASAN B. — Bendenize bu beşyüz bin lirahak teklifi kabul buyurun, Ziraat Bankası bu beşyüz bin lira ile zürraa tohumluk tevziyatı yapsın. Bu suretle Ziraat Bankası, gayrimişru surette, gayrimişru bir Hükümet ve gayrimişru bir idarenin kendisinden almış olduğu şu paraya mukabil seneden (500) bin lirasını istifa etmiş olsun. Fazla teşrihata girmiyorum. Meclisi Âli burada mevcuttur. Hükümet buradadır. O vakit lüzum görüldükçe arz ettiğim gibi Tahsisat Kanununda müzakere ederiz. O zaman irat ve masrafımız hakkında daha esash izahatta bulunurum. Bu suretle sizden tahsisat almak her zaman ve her gün elimizdedir. Fakat almış olduğumuz tahsisatı zamanında nakden zürraan eline tevzi etmek imkânını evvelâ hazırlıyalım, sonra tahsisatı istiyelim. Bunun için milyonlara gitmedik.

REİS — Efendim rica ederim rüfekadan birçokları söz istediler. Sual kapısı açmıyalım.

EBUBEKİR HÂZİM B. (Niğde) — Benden evvel söz almış olan Abdullah Azmi ve Zamir beyefendiler söyliyeceklerimin bir kısmını söylediler. Binaenaleyh bendeniz de onların mütalâalarına tamamen ve bütün kalbimle iştirak ederim. Yalnız bâzı anlamak istediğim cihetleri de İktisat Vekili Beyefendi ile Maliye Vekili Beyefendi izah buyursunlar.

Şimdi arz edeceğim mesele, bizim memleketimizde böyle muhtacını zürraa edilmesi takarrür eden muavenetin mevsimi ziraatte ekin zamanında ifa edildiğini ben hiç görmedim. Bütün muhaberatla vakit geçer. Bittabi o vakte kadar mevsimi ziraat de geçer, ondan sonra verilir. Bendenize evveleminde yapılacak şey az-çok ne ise onu bir an evvel vermenin çaresine bakalım. Eğer bizim köylüler emin olsalar ki; biz bunu mutlaka vereceğiz; onlar, o zavallılar, yiyeceklerini de ekerler. Binaenaleyh bu meselenin müstaceliyetine binaen Meclisi Âliniz açılır açılmaz bendeniz diğer rüfekayı muhtereme ile birlikte bir temenni takriri takdim etmiştim. O da bu meseleye mütaallikti. Şimendifer güzergâhında bile - bırakınız içerleri - vaktiyle o her tarafı deniz gibi temevvüceden arazi hep muattal ve metrûk bir haldedir. Çünkü hayvan yok, saban yok, hani bu hayvansızlık yalnız harp gören, yalnız istilâ gören mahallerde değildir. Memleketimizin her tarafındaki hayvanatın hepsi birer suretle çekilmiş, telef olmuştur. Vaktiyle 200 - 300 çift hayvanatı bulunan köylerde bugün üç, beş çift hayvanatı ancak görebilirsiniz. Bendenizin gördüğüm köylerin hepsi de böyledir. Binaenaleyh bunu bir an evvel yapmalı. Beşyüz bin lira gayet azdır. Bununla bir muavenet edeceğimizi zannetmiyelim. Alehusus bunu harp görmüş veya istilâ görmüş mahallere hasretmek doğru değildir. İktisadiyatımız nihayet derecede bozuktur. Bizim bugün süratle yapacağımız şey, mahsulâtı ziraiyemizi, arziyemizi artırmaktır. Fabrikalar açmak, bilmem ne açmak gibi şeyler uzun zamana mütevakkıftır. Binaenaleyh mahsulâtı arziyemizi tezyidedecek tedabir için sarf edeceğimiz paraların miktarını zannederim küçük tutmak hiç doğru değildir. Bundan yalnız zürra değil. Hazinei Devlet de müstefidolacaktır. Ne kadar fazla zahire olursa âşardan o kadar fazla rüsum alınacaktır. Binaenaleyh bu-

nun bir an evvel yapılmasını ve mümkünse bu paranın tezyidini rica ederim.

REİS — Efendim; kifayeti müzakere hakkında takrirler var. (Kâfi değil sesleri)

MUSTAFA NECATİ B. (İzmir) — Efendim, encümende muteriz var.

REİS — Muteriz namına Ali Cenani Bey beyanatta bulundular. Şimdi efendim kifayeti müzakere hakkında takrir var. Binaenaleyh âzadan bir zat kifayeti müzakere aleyhinde söz söyleyebilir.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Efendim; bendeniz kifayeti müzakere aleyhinde söyleyeceğim.

REİS — Buyurunuz!

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Efendiler, mesele gayet mühimdir. Bu ilk ve ciddî bir kanundur ki bununla efkârı umumiyeye karşı çıkacağız. Meclisi Âlinizin ve Meclisi Âlinize istinadeden Hükümetin efkârı umumiyeye karşı çıkaracağı kanun bu kanun olacaktır. Binaenaleyh bu kanunu uzunuzadıya müzakere edeceğiz ve öyle bir surette düşüneceğiz ki, efkârı umumiye bizim hakkımızda «kendileri tahsisatlarını aldılar, bu heyet şimdi bize bütün harabazardan ibaret olan memleketin imarı için ise (500) bin lira tahsis ediyorlar» demesin. Binaenaleyh bu kifayeti müzakere takririni reddediniz. Ben bunun hakkında çok söz söyleyeceğim ve ilk söz alan da bendenizim.

REİS — Efendim, Dersim Mebusu Feridun Fikri ve Malatya Mebusu Mahmud Nedim ve Giresun Mebusu Hakkı Tarık beylerin kifayeti müzakere hakkında takrirleri var, okuyoruz :

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Kifayetin reye konulmasını teklif ederiz.

Dersim

Malatya

Feridun

Mahmud Nedim

Riyaseti Celileye

«Kifayeti müzakerenin reye vaz'ını teklif ederim.

Giresun Mebusu

Hakkı Tarık

REİS — Efendim kifayeti müzakereyi reyi âlinize vaz'ediyorum. (Kâfi değil, sesleri) Müzakere kâfi görülmemiştir efendim, Müzakereye devam edeceğiz.

VEHİBİ B. (Karesi) — Efendim bendeniz tarzı müzakereye bakıyorum da kendimizi Banka Meclisi idaresi halinde zannediyorum. Yapılan kanunda Ziraat Bankasına bir para ayrılıyor. Fakat Ziraat Bankasının yapacağı işi burada biz tesbit ediyoruz. Yani Ziraat Bankası çiftçi bankası olduğu halde bunu yapamıyor da o bankanın yapması lâzımgelen vazifeyi biz burada tesbit ediyoruz. Yani âdeta burada biz banka meclisi idaresi heyetinin vazifesini görüyoruz. Bu itibarla çiftçi olan Muhterem İktisat Vekilimizden temenni ediyorum ki : Ziraat Bankasını Meclis bankası halinden çıkarsın, çiftçi bankası haline getirsin ve onu şahsiyeti mâneviyesinde tanımın, çiftçiler vasıtasıyla çiftçi bankası halinde idare etsin... İşte bize böyle bir kanunla gelsin, biz de onun üzerinde uzunuzadıya konuşalım ve kabul edelim. Her zaman bu çiftçilere yardım meselesinde biz meşgul olmayalım. Banka vazifesini doğrudan doğruya istediği gibi yapısın.

Efendiler bizde yıkılmıyan, bütün sarsıntılara karşı koyan yegâne millî bir müessese varsa Ziraat Bankasıdır. Her Hükümet ondan az çok para aldı, parasına vaziyedetti. Fakat banka yine mevcudiyetini muhafaza etti ve hamdenillâh bugün yine mevcudiyetini muhafaza ederek vazifesine devam ediyor. Bugün biz bunun yeni bir şekilde meydana gelmesini bekliyoruz. Binaenaleyh bendeniz diyorum ki : Maliye Vekili ve İktisat Vekili beyler eğer şimdi bu yardımı yapmazlarsa ilerde yapacaklarına kaani değilim. Biz teşkilâta ve saireye daldıktan ve buna birçok da haricî mesail inzımmam ettikten sonra on para daha vermenin imkânı olmayacaktır. 500 bin lirayı hazırlıyan Maliye Vekili Muhteremi bir aya kadar beş yüz bin lira daha hazırlasınlar ve bunun çaresini bir an evvel bulsunlar, şimdi hiçolmazsa bir milyon lira versinler. İlkbahar için de başka bir çare düşünelim. Binaenaleyh bendeniz bu, 500 bin liramın bir milyona çıkarılmasını teklif ederim. (Bravo sesleri) Yoksa şunu iyi bilelim, sonra verilmenin imkânı yoktur. İnşallah olur. O başka!..

İkinci kısım, İktisat Vekili Beyin bir mütalâası vardır ki; «Bizi serbest bırakınız, bir madde de, bir fasılda bu parayı veriniz, biz bu paradan icabeden miktariyle tohum alalım, icabeden miktariyle de alâtı ziraiye ve hayvan alalım...» Bu, en amelî kısımdır. Demin de arz ettiğim gibi bu şeyler banka meclisi idaresinin vazifesidir. Mec-

lisi idare istediği kadarını ayırır, sarf eder, binaenaleyh efendiler bu (500) bin lirayı topyekün verelim, yalnız temenni edelim ki, (400) binden çok kısmını tohumluğa tahsis etsinler, mütebakisini ihtiyaca göre sarf etsinler. Bunda kendisini serbest bırakalım. Binaenaleyh (500) bin lirayı bir defada verelim ve bir maddede çıkaralım.

M. VASFİ Ef. (Bolu) — Efendim bendeniz öyle zannediyorum ki, milletin en mühim bir meselesini müzakere ediyoruz. Bugün pâyi âdâ ile çığnenen vilâyatı Garbiye halkı bu muavenete muhtacolduğu gibi vilâyatı şarkiye de muhtaktır.

İktisat Vekili Muhterem Beyefendinin beyanatından anlaşılıyor ki, yapılan ihtiyaç pusulası maksadı temin etmiyor. Buna en kuvvetli bir delil olmak üzere Maliye Vekili Beyefendinin beyanatı gösterilebilir. İktisat Vekili bir milyon 500 bin lira ile ihtiyacın temin edileceğini beyan ettiği halde kendisine bir istinatgâh olmak üzere kürsiye çıkan Maliye Vekili Beyefendi bunun bu miktarla da - öyle beş milyon, on milyon lira ile de - temin edilemeyeceğini ifade buyurdular. Bendeniz de buna iştirak ediyorum. Yalnız bu azım ihtiyaç karşısında bize terettübedecek bu vazifeyi ifa edecek bir kudrette miyiz? Hayır değiliz. Bu kudrette olmamakla beraber bütütünde iğmazı ayın mı edeceğiz? Hayır böyle de değildir. Her halde ikisinin ortasını bularak memleketin mübrem ve elzem olan şu ihtiyacı tatmin etmek zaruretindeyiz. Şurayı da hatırdan çıkarmıyalım ki; bugün çifti, çubuğu, vesaiti ziraiyesi elinden alınmış, hanumanı yakılmış, yıkılmış münkalibi rimad olmuş birçok halk vardır. Onların nazarları bugün buraya mâtuf bulunuyor. Ve bu Meclisten imdat bekliyorlar. Bu hususta bazı arkadaşların dermeyan ettikleri gibi kısa ifadelerle müzakere kâfidir diye kısa geçerse onlar ümitsizlenir, âdeta devri sabık Hükümetinden hiçbir şey görmedikleri hakkındaki kanaatlerini bizim hakkımızda da perverde ederler. Bu noktai nazar bizim için mühüldür. Filvaki bugün mühim ve azım bir ihtiyaç içerisindeyiz. Fakat Hükümet bugün fukarayı zürran ihtiyacı için tahsis etmek istediği bu gayrikâfi parayı bir milyon liraya iblâğ etmekle ancak biraz müsmir bir şey yapabilir. Yoksa böyle delik büyük, parça küçük kabilinden olan bir imdattan, hiçbir vakit muavenet ümidolunamaz. Bunlar bilâkis memleketinde de ümitsizlik, tedbirde noksanlık gibi birta-

kım fikirler tevlideder. Bunun için bendeniz çok temenni ederim ki, bu 500 bin lirayı Hükümet bir milyon liraya iblâğ etsin.

Sonra efendiler ikinci bir mesele daha var ki, o da Ziraat Bankasının bu hususta bir âmili müessir olmayacağı hakkındaki ifadedir. Halbuki Ziraat Bankaları öteden beri hattâ bin türlü seyyiatle malî, Devri Hamidîde bile; ahvali fevkalâdede zürraa muavenet etmiştir. - ki, zaten Bankanın maksadı teşekkülü bundan ibarettir. - Böyle olduğu halde şimdi kendisine bir muavenet ifa edilmiyor. Ziraat Bankası zürraa kefaleti müteselsile tarzında muavenet ifa edebilir. Nitekim Ziraat Bankasının yapacağı muavenetin evvelce emsali mesbuktur. Bu mesbuk olan emsali dairelerinde her halde Ziraat Bankasının da muaveneti temin edilmelidir. Bu temin edilmezse yapılan muavenetler mutlaka surî ve bütün yaptığımız şeyler aynen göz boyamaktan ibaret birtakım tedbirler addedilir. Çünkü Hükümetimizin bütçesi - Maliye Vekili Beyefendinin buyurdukları gibi - bir bütçe değildir. Bütçemiz tamamen tevzin edilmiş bir halde bulunuyor. Şu halde böyle bir bütçe karşısında milletin en mübrem ihtiyacına sarf olunacak beş yüz bin lirayı bir milyon liraya iblâğ edemez miyiz? Edemeyiz diye bir fert çıkacak olursa elbette cevabını verirler. Demekki edebileceğiz. Şu halde niçin böyle mübrem bir ihtiyaç karşısında beş yüz bin lirayı bir milyon liraya iblâğ etmiyoruz da böyle gayet ufak bir muavenetle kendimizi millete yardım etmiş gibi gösteriyoruz? Ziraat Bankası hakkındaki tasavvurumu da ayrıca kendilerine bir maddei kanuniye ile arz ederim ve ısrar ederim. Ziraat Bankası demin de arz ettiğim veçhile, kefaleti müteselsile ile üç defa Bolu'da ahaliye muavenet etmiştir. Ve bu paranın on parası bile batmamıştır. Santimine kadar kâffesini, tamamen tahsil etmiştir. Ziraat Bankası yapacağı muaveneti doğrudan doğruya kendi kasasından yapmalı, ayrıca Hükümet de kendi muvazenei umumiyesinden ifraz etmiş olduğu beş yüz bin lirayı bir milyon liraya iblâğ etmeli. Böyle olursa memleket için nafi bir hizmet yapmış, belki erbabi ihtiyacın ihtiyacına bir el uzatmış oluruz. Teklifim bundan ibarettir.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Muhterem efendiler bendeniz meseleyi biraz tavzih edeceğim: Buraya gelen kanun lâyihasını ben bir ahvali ruhîyenin, bir revişin, bir gidişin nümunesi

diye telâkki ediyorum. Bu kürsiye gelen bütün muhterem arkadaşlarım ve onları takibeden Vekillerin kâffesi bu paranın gayrikâfi olduğunu müttehiden ikrar buyurdular. Gerek vekiller, gerek Heyeti Âliyenize mensup zevatı kiram bu paranın gayrikâfi olduğunu ve derdin yüzde bir çaresi olamayacağını müttehiden kabul ettiler. Öyle ise bu derece az bir meblâğı ne için teklif ettiler? Efendim benim bu sözlerimden Muhterem İktisat Vekilinin hüsnüniyetinden şüphe ettiğimi katiyen tahmin buyurmayınız! Bendeniz de böyle bir fikir bulunduğunu zannetmeyiniz. Ben İktisat Vekili Muhtereminin bu memleketin iktisadiyatını temin ve ihtiyacatının kâffesini tatmin etmeye pür şevk ve heves ve arzu olduğuna tamamen kaaniim. Keza Maliye Vekili Muhtereminin bütün arzusuyla ve bütün hevesiyle bu parayı vermek istediğine yine kaaniim. Fakat efendiler! Hatırlardadır ki; geçen gün burada Hükümet beyannamesi okundu. Bu beyannamenin üssülesasında bütçede muvazaneyi temin etmek endişesi hâkimdi. Biz onu tasdik ettik. Fakat tasdik ederken hiçbir zaman demek istemedik ki, memleketin eşeddü ihtiyaçları dahi bu tevazün esasına kurban edilecektir. Demek istemedik ki, memleketin mebnası, istinatgâhı olan bir zümrenin hayatı tevazün endişesiyle ihmal edilecektir... Bunu demek istemedik. Bilâkis bunu demek istedik ki, muvazene arzu etmekle beraber inkılâptan çıkmış, birçok tahribata uğramış olan bu memleket büyük tedabire, muazzam işlere muhtaçtır. Bunu tedbirlerle tatmin etmek Hükümetin vazifesidir. Şimdi ne görüyoruz? Bir idarei maslahat... Büyük bir ihtiyaç hissedilmiş, fakat bütçe tevazünü merakıyla gelip bize diyorlar ki, hakikaten büyük bir ihtiyaç mevcuttur, hakikaten memleketin büyük bir derdi vardır. Fakat biz bu derde yalnız bir taraftan ve yalnız biraz su atarak bu ihtiyacı tatmin edebileceğiz, bunun başka ilâci yoktur. Efendiler! Bize evvelâ denildi ki : (Hususi muhavereler) ... Reis Bey, burada hususi müzakere cereyan ediyor. Ben de dinlemek mecburiyetindeyim. Evvelâ dinleyelim sonra söyleyelim.

REİS — Devam buyurunuz efendim.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Efendiler evvelâ bize denildi ki; bu para ihtiyaca göre sarf edilecektir. En ziyade muhtacolan yerlerden başlanarak diğer taraflara doğru gidilecektir. Efendim! Bendeniz bu memleketi bir

başından diğer başına kadar gezdim; size temin edebilirim ki, hiçbir noktası diğerinden farklı değildir, daha fazla iyi değildir. Ben vilâyatı Şarkiyeyi gezdim; Hasan Beyefendinin temsil ettiği dairei intihabiyeden başlayarak benim temsil ettiğim memlekete kadar birer harabezardır. Topraktan ibaret birer memleket gördüm.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Arabistan değildir ya.

AĞAOĞLU AHMED B. (Devamla) — Efendim ben onu gördüm, isterseniz siz onu reddedebilirsiniz. Ben gördüğümü söylüyorum efendim. Buralar ve oralar birkaç kere düşman istilâsına mâruz kalmıştır, birkaç kere de muhacerete mâruz kalmıştır. Hayvanı gitmiş, alâti ziraiyesi gitmiş, evi tahribedilmiştir. Yani birçok yerlerde mesken ve me'vâ namına bir şey kalmamıştır. Binaenaleyh bunlarda müreccah neresi olacaktır? Memleketin merkezinde mevcut birkaç nokta başka, diğer aksamın kâffesi falan ve filân zamanda istilâyâ mâruz kalmıştır. Vilâyatı Şarkiyeye iki kere istilâyâ mâruz kalmıştır. Vilâyatı Garbiye malûmunuz olan hale mâruz kalmıştır. Vilâyatı merkezîyelerin ise bu yerleri kurtarmak için ihtiyar etmiş oldukları fedakârlıklar o kadar muazzamdır ki, üç, dört kere istilâyâ mâruz kalmış kadar o fedakârlıklar onlara ağır olmuştur. (Çok doğru sesleri) Binaenaleyh memleketin her tarafı aynı derecede muhtazardır, aynı derecede tahribedilmiştir. Binaenaleyh bu parayı taksime başlarken (falan yerden başlayacak ve filân yerde bitecek veya hut falan yere verilecek) demek katiyen doğru değildir. Memlekete alesseviye - nasulki İktisat Vekili Muhteremi bunu tasrih buyurdular - bu beşyüz bin lira İstanbul'dan Kars'a kadar, Ardahan'a kadar tevzi edilecektir. Şimdi rica ederim efendiler! Beşyüz bin lirayı İstanbul'a kadar taksim ediniz! (Ellişer kuruş sesleri) Bu her tarafa isabet edecek hisseyi o memleketin ahali bir istihza şeklinde telâkki etmez mi? Meselâ; Erzurum vilâyeti, hissesine düşecek üç bin lira ile hangi derdine çare bulacaktır? Meselâ; İzmir vilâyeti on bin lira ile hangi hayvanı, hangi makinayı alacak, oraya hangi tohumluk verilecektir? Binaenaleyh bu beşyüz bin lira vahî, keelenmekünden ibaret bir rakamdır. Bunu kabul etmek Heyeti Âliyeniz için hayalî bir heyulâyı kabul etmek demektir. Bir ademi, kabul

etmek demektir. (Adem kabul olunmaz sesleri) İşte kabul olunmayacağı için ben Heyeti Âliyenin aklı seliminden bunun kabul olunmayacağı- nı bekliyorum.

Efendiler bize deniliyor ki, «ne yapalım pa- ramız yoktur». Hükümetin hikmeti mevcudiyeti bu gibi müşkül zamanlarda tedabiri fevkalâde taharrî ve onu bulmaktan ibarettir. Eğer Hükümet gelir de bu fevkalâde ihtiyaç umumi ve bütün milletçe mültezem olan bir ihtiyaç kar- şısında beş yüz bin liradan başka bulamadım derse o vakit ben Hükümete derim ki, gel ber- aber arıyalım, eğer beraber aradıktan, düşündük- ten sonra bulamayacağımıza kaani olursak ben de seninle beraber bütün millete karşı peyrev olurum ve senin bu vaziyetini millete anlatırım, millet de senin vaziyetini anlar ve takdir eder. Millet o vakit bizi de, sizi de tahtie etmez. Fa- kat efendiler! Bana bu kanaat gelmemiştir. Bu kürsüde bir münakaşa gördük. Ben bu münakaşayı dinlerken kendi hesabıma pek mahzun oldum.

Muhtar Beyefendi ifadelerinde bir münakaşadan bahsediyor, Maliye Vekili ile anlaşama- mışlar. Encümen de noktai nazarında ısrar et- miş, falan... Anlaşıldı ki, Muvazenei Maliye Encümeni Hükümetle katıyen müttefik değildir- ler.

Binaenaleyh sizi temsil eden encümenlerle Hükümet arasında muhalefet vardır. İhtilâf var- dır, anlaşamamazlık vardır ve vekillerle beraber müttefiklik bu verilecek paranın hiçten ibaret olduğunu kabul ettiniz. Binaenaleyh, bir tak- ririm vardır. Bendeniz şurasını Heyeti Âliyenize arz etmek istiyorum ki, Heyeti Âliye hakemdir; Hükümete «falan iş hakkında tedabiri fevkalâde ittihaz edeceksin» diye emredebilir. Hükümet, «bütçenin muvazenesi için; bu tedbiri ittihaz edemem» diyemez. Sizin emriniz üzerine tedabi- ri fevkalâdeler ittihaz etmek mecburiyetindedir. Ve onu emretmek Heyeti Âliyenizin salâhiyetin- den biridir. Bendeniz Heyeti Âliyeye bu teklifi arz ediyorum : «Zürriyet muhtacolduğu muave- nete karşı teklif olunan beş yüz bin lira ile bu ihtiyacın tatmin olunmayacağına şüphem olma- dığından bu hususa ait kanun lâyihasının Hükü- mete iadesini ve Hükümetin Muvazenei Maliye ve İktisat encümenleriyle ciddî menabi taharri- siyle beraber zürriyet ihtiyacını tatmin edecek meblâğı hâvi bir lâyihai kanuniyeyi Meclisi Âli-

ye serian takdim etmesini teklif ederim.» Bina- enaleyh bu lâyihayı Hükümete verirsiniz. Daha ziyade menabi, taharriysiyle ihtiyacı tatmin edecek bir meblâğı hâvi bir lâyihai kanuniyenin Mec- lise getirilmesini teklif ediyorum.

REİS — Efendim İktisat Vekili Beyefendi söz istedi. Muvazenei Maliye Encümeni Reisi Ferid Beyefendi de söz istedi.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ FERİD B. (Kütahya) — İktisat Vekili Bey sö- zünü bana terk ediyor.

İKTİSAT VEKİLİ MAHMUD ESAD B. — Sözümlü Ferid Beyefendiye terk ediyorum.

AHMED FERİD B. (Kütahya) — Efendim bendeniz bu müzakere esnasında hiç söz almak niyetinde değilim. Fakat müzakerenin tarzı cereyanı, vâkı olan münakaşat ve bilhassa bâzı cihetlerde zannederim suitefehhüm neti- cesi olarak iradedilen mütalâat bendenizi encümen namına Heyeti Celilenizi tasdia icbar etti. Heyeti Celilenize şunu temin ederim ki burada müzakere cereyan eden her türlü hususat ve hattâ temas edilmemiş nikat hak- kında da Muvazenei Maliye Encümeniniz kendi vazifesini tamamen ifa etmiş ve Heyeti Celi- lenize takdim ettiği kararların, tekliflerin muhtelif vaziyetlerini muvazene cyledikten sonra kabulü eslem olan teklifat olmak üze- re mazbatasını Heyeti Celilenize arz etmiştir. İşbu lâyihai kanuniye Muvazene Encümenine gelinece, encümeniniz ilk önce bu lâyihai ka- nuniyenin hattâ bundan yirmi beş gün ev- vel niçin takdim edilmediğini sormakla işe başlamıştır. Bu ihtiyaç muayyen ve muhakkak iken Meclisimizin daha toplandığı ilk gün- lerde zürriyetin ihtiyacı temin edilmek üzere niçin bu kanun takdim edilmedi? diye sorarak işe başlamıştır. Yani meselenin bu kadar teferruatına girmiştir. Fakat Heyeti Vekile müzakeratı ve saire dolayısıyla bu za- manın geçtiğine dair cevap aldıktan sonra tabii tetkikatını ikmale başladı. Mazbatamızda arz edildiği veçhile evvelâ müzakerenin esa- sını müzakereye başladık. Evvelâ beş yüz bin lira teklif ediliyordu. Ziraat Bankasının delâleti, vasatâtı sonra geldi. «Siz beş yüz bin lira talebediyorsunuz, bu beş yüz bin lirayı ne esas üzerine, hangi istatistikler üzerine tale-

bediyorsunuz? diye İktisat Vekâletinden listeler istedik ve «bu talep hangi esbaba müstehittir» dedik. Şüphesiz ki evvelâ ihtiyacı tesbit etmek ve bunun miktarının ne olduğunu anlamak lâzımdır. İktisat Vekâleti bize şu cevabı verdi : «İhtiyaç bundan çok büyüktür» dedi. «İhtiyaç ne kadardır? İstatistik var mı?» dedik, cevaben, «Evet vardır, fakat istatistiklerimiz henüz bitmemiştir. Dosyalarımız mevcuttur» dediler. Nitekim bu cihetleri mazbatada Heyeti Âliyenize arz ettik. «Fakat bunları toplamak için daha dört beş gün lâzımdır. Binaenaleyh daha dört beş güne kadar müzakereyi tehir ediniz» dediler. Tabii biz buna razı olmadık. «Dosyaları, istatistikleri yapadurunuz, fakat hiç olmazsa bize tahmini bir rakam söyleyiniz» dedik. Bize dediler ki «Bilhassa tohumluk için takriben iki milyon lira kadar paraya ihtiyacımız var.» Binaenaleyh encümeniniz, beş gün sonra ikmal edilmesi kendileri tarafından beyan edilen istatistiklerin ikmaline intizaren ihtiyacı temin etmek üzere müstecalen bu miktarın istenilmesine karar verdi. Bugün bu istatistikleri bize verdiler. Şimdi aşağıda ihtiyaç hakkında daha mübalâğalı bir rakam olduğu için oraya geldiğimiz zaman istatistiklerin neticesi olmak üzere ihtiyacı umumiye tesbit eden erkânı Heyeti Celilenize arz edeceğim.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Beşinci gün mü bugün?

FERİD B. (Devamla) — Bugün verdiler. Biz bu beş yüz bin liranın; ihtiyaç iki milyon lira tesbit edildiği halde; bir yuvarlak rakamla ihtiyacı temin edemeyeceğini, binaenaleyh bunun daha fazlaştırılmasını tabii kendilerinden talebettik. Bunun üzerine İktisat Vekili Beyefendi ile Maliye Vekili Beyefendi arasında bir mükâleme cereyan etti. İktisat Vekili Bey «daha ziyade verirlerse tabii alırız» dediler. Maliye Vekili Bey «ihtiyaç daha ciddî tesbit edilirse ben de daha ziyade veririm» dediler. (Gürültüler) Encümeniniz bu suretle ihtiyacın tesbit edilmesine kadar her geçireceğimiz gün, Sonbahar zeriyyatının ikmalî değil, fakat kısmen temini için bir zarar teşkil ettiğinden yine bu husustaki mukarrerat tesbit edilinceye kadar mesele teahhür etmedi

ve hazır bulunduğu Maliye Vekâleti tarafından beyan buyurulan beş yüz bin liranın tevziine behemehal 8 - 10 günde başlamak üzere, İktisat Vekâleti tarafından tevzi edilmek üzere lâyihai kanuniyenin tehir edilmemesine karar verildi. (Doğru sesleri.)

Şimdi efendiler; ihtiyacımızın derecesine geliyorum. İhtiyacımızın derecesi hakkında İktisat Vekâleti, bugün bize encümen içtimamını bitirdikten ve celse başlamazdan biraz evvel kendi istatistikleri hulâsasını verdi. Bu istatistiklerin hulâsasında görüyoruz ki, tohumluğa olan ihtiyaç bir milyon lira raddesindedir. Tabiidir ki İktisat Vekâletinin bu istatistiklere istinaden talebettiği miktarın hakikata tevafuk edip etmediğini ciddî bir tetkik ve tebbu ile tahkik edip etmediğini bilemeyiz. Arz ettiğim veçhile şimdi İktisat Vekâletinden aldığımız erkân memleketimizin yalnız sekiz lirasına değil. Çünkü bilhassa en ziyade muhtacolan yerlere tevzi edilmesi esası takarrür etmiştir. Heyeti umumiyesini hattâ Siverek ve Mardin'e kadar cümlesini havi olmak üzere muhtelif livaların metalebatını bir milyon lira taviz, alâtı ziraiye için iki milyon dört yüz bin lira, çift hayvanatı için iki milyon sekiz yüz bin lira olarak tesbit ediyorlar. Şimdi efendim; bilhassa bu mesele üzerinde bâzı müfrit mütalâat dermeyan ediliyor. Memleketimizin her tarafı ianeye muhtaçtır, memleketimizin her tarafı ziraat noktai nazarından ihtiyaç içindedir. Hattâ bu beş yüz bin lira, ihtiyacımızın yüzde biri nispetindedir diye mütalâat yürütüldü.

Efendiler, bu kürsüden lâf söylerken bilhassa memleketimizin iktisadiyatına, memleketimizin maliyesine tesir iras edecek sözlerde ihtiyat lâzımdır. Memleketin itibarı umumisine zarar iras edecek olan beyanatta iltizamı ifrat etmemelidir. Bilhassa bu beş yüz bin lira tevzi edildiği zamanda.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Hayır efendim, siz hakikati setretmek istiyorsunuz.

FERİD B. (Devamla) — Bu beş yüz bin lira ancak yüzde bir nisbetinde ihtiyacımızı temin eder suretindeki beyanat zannederim ki, her halde mübalâğadan âri değildir.

Efendiler, bu sene yalnız âşar varidatımız her halde yirmi beş milyon lirayı müteceviz, 28 milyon liraya balığ olacak derecededir. Diğer

varidatımız da buna göredir. Bu noktai nazardan Maliye Vekâleti, bu seneki varidatımızı yüz milyon raddesinde tasavvur ediyor. Bu meblâğ, memleketimizin birçok yerleri düşman tarafından tahribedilmekle beraber her halde kudret ve itibarı malîsinin, köylüsünün faaliyeti sayesinde asla zarardide olmadığını ve asla mütezelzil bir vaziyette bulunmadığını, bilâkis itibarı malîsinin ve kudreti millîyesinin el'an tamamiyle mahfuz bulunduğunu irae eder. (Bravo sesleri, alkışlar) Efendiler! Memleketimizin içerisinde hakikaten böyle muhtacı muavenet livalar vardır. Fakat buna mukabil yine memleketimiz içerisinde mahsulâtını okkasını yüz paraya satamayan livalarımız da vilâyetlerimiz de vardır. (Çok doğru sesleri) Binaenaleyh memleketimizin heyeti mecmuasını bu suretle karanlık bir bulut altında göstermek doğru değildir. Memleketimizin muhtacı muavenet yerleri vardır. Fakat mahsulâtının feyiz ve bereketi ayan ve aşikâr olan mahallerin diğer taraflara muaveneti bu meseleyi suhuletle halledecek mahiyettedir.

Şimdi efendiler! Miktarın tesbitine gelince : İktisat Vekâletinin muhtelif livalardan talebi üzerine tesbit etmiş bulunduğu erkam; arz etmiş olduğum vehile bir milyon altmış dokuz bin lira miktarına baliğ olmaktadır. Heyeti Vekilenin teklif edip Muvazene Encümeni tarafından kabul edilen rakamın yekûnu bir milyon liradır. Eğer Heyeti Celileniz bu beş yüz bin lirayı kâfi görmeyip de yedi yüz bin liraya ve bir milyon liraya iblâğ etmek hususunu kabul edecek olursa şüphesiz Muvazene Encümeniniz de bu talebe Heyeti Celilenizin bir ferdi olmak üzere iştirak etmekle bahtiyar olur.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Aferin, şimdi hakikati söylediniz!

FERİD B. (Devamla) — Heyeti Celilenizin bu husustaki mukarreratı, tahsis edilecek meblâğın beş yüz bin lira olması merkezindedir. Daha fazlasının Maliye Vekâleti tarafından süratle temininin aynı zamanda bir temenni mahiyetinde bulunduğunu Heyeti Celilenize bilhassa arz ederim. Çünkü iki milyon lira bir tahsisat verilse bile havale suretiyle muhtelif muhasebelerde uyuyacak olduktan sonra şüphesiz bundan bir fayda hâsıl olmaz. Eğer bir milyon lira miktarında bir meblâğı derakap tevzi edilmek suretiyle Sonbahar zeriyyatına icabeden muave-

net ifa edilirse efendiler, ziraatimizin istikbali hakkında mutmain olabilecek surette vazifemizi ifa etmiş olduğumuza kaani olabiliriz.

Efendim aynı zamanda yemeklikten de bahsolunuyor. Encümeni âliniz yemeklik cihetini de derpiş etmiştir. Fakat yemekliğe olan ihtiyaç ancak birkaç ay geçtikten sonra yapılacak tetkikat neticesinde tahakkuk edeceği için yemeklik meselesini şimdilik bu mesele ile karıştırma-ya bizim fikrimizce lüzum yoktur.

Esasen hiç şüphesiz Hükümetin nazarı dik-kati daima bu cihete mâtufl bulunduğ u cihetle bu hususta vâkı olacak talebi kemali minnet ve memnuniyetle kabul edecektir.

Şimdi efendiler beşyüz bin lira hakkındaki meseleye gelince : Beşyüz bin lira teklifi encümeninize geldiği zaman, encümeniniz tohumluğa, alâti ziraiye ve çift hayvanatına olan ihtiyacın heyeti mecmuasını nazarı dikkatte bulundurarak tetkika başladı. Bir taraftan alınacak alâti ziraiye ve makinaların hüsnü istimali kabil olup olmayacağı, diğer cihetten çift hayvanatının suhuletle bulunup bulunmayacağı meşkük bulunduğu cihetle encümeniniz nazarı ehemmiyetini, Heyeti Celilenizin de irae ve izhar etmiş olduğu vehile, en ziyade tohumluk üzerine hasır ve atfetmiştir. Hattâ bendeniz bu beşyüz bin liranın behemehal tohumluğa hasrını talebettim. Fakat, İktisat Vekili Muhteremi tohumluk derecesinde alâti ziraiyeye ve çift hayvanatına olan ihtiyacı ileriye sürdüler ve bu hususta alâti ziraiye veya çift hayvanatı veyahut tohumluk almak üzere beşyüz bin lira içerisinde kendilerinin serbest bulunmalarını bilâkaydüşart istediler. Biz dedik ki ihtiyacımız bilhassa tohumluğadır. Halkımız tohumluğa malik olduktan sonra kendisinin bulabildiği vesaitle gece - gündüz çalışarak belki bu tohumu toprağa atar. Fakat çift hayvanatı meselesine gelince; bu hayvanatı nereden bulacağız? Memleketin içinden mi bulacağız? Memleketin içinde bulunan çiftçiler şöyle böyle bir yeri zer'etmekle meşguldür. Ahmed'den alınan bir şeyi Mehmed Dayıya vermekte büyük bir fayda yoktur. Eğer bu çift hayvanatına olan ihtiyacı başka bir taraftan, hariçten tedarik etmek kaabil ise maalmemnuniye bunu yapalım. Fakat bu ne kadar zamanda kaabildir? Bu hususta da tetkikatta bulunduk

Bu hususta İktisat Vekâletinin, bu meseleyi daha ziyade tamik etmesi için, nazarı dikkatini celbe ihtiyacı gördük. Sonra eğer bu beşyüz bin lira, toptan üç şeyin iştirasına tahsis edilecek olursa ihtimalki alâti ziraiye ve traktörlerin iştirası daha kolay olduğu ve fiyatları daha yüksek bulunduğu için birçok paranın bu cihete hasredileceğini düşündük ve istedik ki bu beşyüz bin liralık tahsisat İktisat bütçesinde Vekâletın istediği veçhile alâti ziraiyeye tahsis edilebilecek surette olmasın. Binaenaleyh miktarını tahdidetmek istedik. Dört yüz bin lirasının tohumluğa ve yalnız yüzbin lirasının alâti ziraiye ve çift hayvanatı iştirasına tahsis edilmesini teklif ettik. İktisat Vekili Beyefendi ısrar buyurdular ve dediler ki «Hayır, kâfi değildir. Bunu mutlaka hiç olmazsa sülüs veya sülûsan yapınız. Ve behemehal yüzelli bin lira yapınız» bendeniz, bu teklifi kendileri tarafından vâkı olduğu, için, encümenin reyine vaz'ettim. «Yüzelli bin lirayı kabul ediyor musunuz?» dedim; encümen kabul etmedi. Encümen yüzbin lirasını ve hattâ daha azını kabul etmeye mütemayıldı, fakat İktisat Vekâletinin ihtiyacı şedit noktai nazarından vâkı olan müdafaatını nazarı dikkate alan encümen, pek hafif bir ekseriyetle yüzelli bin liranın tahsisine muvafakat buyurdular. Şimdi Vekil Beyefendi bunun yalnız yirmi bin lirasının sarf olunabileceğini söylüyorlar.

Bunu kemali memnuniyetle kabul ederiz. Seksen bini de tohumluğa ilâve edelim. Hattâ yirmi bini de ilâve edelim. Zaten encümenin noktai nazarı hafif bir ekseriyetle zâhir olmuştur. Kendilerinin noktai nazarı, kendilerinin ısrarı, kendilerinin bu husustaki mütalâaları üzerinedir ki yüz bin lirayı - o da hafif bir ekseriyetle - encümen kabul etmiştir. Diğer bir nokta mevcuttur ki her halde nazarı dikkati âlilerine vaz'etmek icabeder. Bu da Ziraat Bankasının bu meseleye tarzı müdahalesi, veçhi müdahalesidir.

Efendiler. Ziraat Bankası, İstanbul idaresine birbuçuk milyon lira ikraz etmiş. Bizim Meclisin, yani Türkiye Büyük Millet Meclisinin kabul etmiş olduğu bir kanunla, 16 Mart tarihinden sonra bu tarzda cereyan eden muamelât keenlemeyekûn addolunuyor. Binaenaleyh Ziraat Bankasının bu bir milyon beş yüz bin lirası - ki şüphesiz hepimiz onun tekâmülünü,

onun intizamını arzu ederiz - orta yerde kalıyor. Heyeti Vekile düşünmüş, demişler ki; Ziraat Bankasına vereceğimiz bu beşyüz bin lirayı, ahalinin zirai ihtiyacatına sarf edilmek üzere verelim. Fakat Ziraat Bankasının matlûbu olsun. Bu suretle hiç olmazsa beşyüz bin lirası temin edilmiş olur. Biz İktisat Vekâletinden derakap sorduk. «Bu suretle kabul ediyorsunuz. Fakat Ziraat Bankasıyla bu hususa dair görüştünüz mü?» dedik. Heyeti Celilenize takdim etmiş olduğumuz mazbatada billhassa bu eiheti tasrih ettik. (Bize dediler ki: Görüşmedik. (Mazbatada okunmadı sesleri), (okundu sadaları Binaenaleyh İktisat Vekâleti ile banka meclisi idaresi arasında bu mesele hakkında müzakere cereyan etmemiştir.

Esasen bugünkü vaziyeti maliyemiz, Ziraat Bankasına olan bu deyni derakap tediyeye müsaîd olmadığından hiç olmazsa üç senede tahsil olunabilecek olan bu miktar ile iktifa eyleyip bunu bir nimet telâkki etsin. Bunu kabul edelim. Encümeniniz bunu düşündü. Hakikaten encümeniniz şimdi kabili tediye olmıyan bu parayı Ziraat Bankasına hiç olmazsa gelecek sene tahsil etmek suretiyle kısmen tediye imkânını gördü ve binaenaleyh; Ziraat Bankasının matlûbunu tahsil edebilmesi imkânını temin noktai nazarındna böyle bir parça dolambaçlı, böyle bir parça karışık yolu kabul etmek ıztırarında bulundu. Yoksa efendiler hakikaten İktisat Vekâletinin, Ziraat Bankasının bu meseleye müdahale etmeye hakkı yoktur. Verdiğimiz para nedir? Memleketimizde tohumluğa muhtaç bulunan mahallerde muhtacını ahaliye verilen tohum bedelidir. Memleketimizin bütün itibarından, bütün servetinden tefrik edilen bir cuzü kalıdır. Efendiler! Bu memlekette milletin her ferdi, milletin heyeti mecmuasının tekeffülü tahtındadır. Bu memlekette her ferdin ihtiyacı, Heyeti Umumiyenin takdiri ile tesviye edilmek lâzımgelir. Bu noktai nazardan bütçeden çıkan beş yüz bin lira, bir milyon lira para, doğrudan doğruya çiftçilere muavenet olmak üzere verilmek lâzımgelir. Fakat bu muamelede vaziyeti maliyemizi düşünmek ıztırariyle hareket ederek her iki tarafı da memnun edebilmek arzusuyla ehvenişer olarak bu tariki ihtiyar ve kabul eyledik. Fakat mazbatamızda yine Heyeti Celilenize arz etmiş olduğumuz veçhile İktisat Vekili Muhtereminin nazarı dikkatini celbettik, de-

«Ziraat Bankasının istikbali, kendi muhtariyetine malik olması ile kabildir.», (Çok doğru sesleri) Ahvali fevkalâdede, harb zamanında Hükümet her hangi bir müesseseye, parasına vaziyet eder ve onu memleketin ihtiyacı noktasından sarf eder. Fakat sulha girdiğimiz bir zamanda, memleketin hakikaten medenî bir idareye muhtacolduğunu kabul ederek onu ikmal etmek istediğimiz sırada bu gibi müessesatı maliyenin muhtariyetini, muhtariyet idaresini kabul ve temin etmektik de, idare noktai nazarımdan bir borçtur. Binaenaleyh; İktisat Vekili Muhtereminin nazarı dikkatini celbederek rica ettik ve dedik ki: «Ziraat Bankasının vaziyeti hâzırasına bir nihayet vermek zamanı gelmiştir. Ziraat Bankasının kendi parasına kendisinin malik olmasını istemeliyiz ve bunu temin etmeliyiz.

İdarenin ihtiyacı dolayısıyla istediğimiz zamanda bir kanun yaparak Ziraat Bankasının birbuçuk milyon lirasını, yarım milyon lirasını almak doğru değildir. Binaenaleyh, Ziraat Bankasının bu halini de lütfen ıslah ediniz. Buna dair mevaddı kanunıyı bize gönderiniz ve Ziraat Bankası da böylece daha muhtar olarak memleketin ihtiyacını düşünsün ve parasından kendisine faide ve nimet bahşolacak bir surette istifade teminine muktedir olabilsin.» Şüphesiz ki, efendiler! İktisat Vekili Muhteremi encümeninizin bu tarzdaki düşüncesini hüsnütelâkki buyurdular ve bu cihete sarfı mesai edeceklerini beyan ettiler. Nihayet beş yüz bin liranın esnayı tevziinde Ziraat Bankasının da menafiinin muhafazasına intikal ettik. Evet! Ziraat Bankasının namına senedat ahzededeğiz. Fakat Ziraat Bankasının bunda hiç alâkası olmayacak, kime verilmiş, hiç bilmiyecek. Yalnız senetler kendisine devredilerek, «İşte borcumuzu verdik.» demekle iktifa olunacak. Bu ciheti de nazarı itibara aldık. Bu cihetin tetkiki esnasında tohumluk tevzii hakkında mevcut nizamnamenin kâfi olmadığını ve Ziraat Bankasının emniyeti müstakbelesini temin için böyle tohumluk tevzii muamelesine iştirak etmesi lâzımgeldiğini mütalâa ettik. Heyeti Celilenize takdim etmiş olduğumuz mazbatada bu ciheti de zikrederek İktisat Vekili Muhtereminin nazarı dikkatine vaz'ettik. Ve İktisat Vekili Muhteremi de bunu kabul buyurdular. Binaenaleyh; Ziraat Bankası paranın tevziatı esnasında - ki,

bu, kendi parasının tevziidir. Kanunen tevzi edilmekle beraber - müdahalesinin kabulünü ve kendisinin emniyeti müstakbelesini temin edecek hususatin nazarı dikkat ve mütalâaya alınmasını temenni ettik.

Efendiler işte şu esaslarla, şu ihtiyaçlarla, şu neticelerle, encümeni âliniz bu teklifi, yani beş yüz bin liranın - diğer teklifatı beklemiyerek - bir an evvel kabul edilmesini Heyeti Celilenize arza lüzum gördü. Tekrar ediyorum; eğer Heyeti Celileniz bunun fazlalaşmasını ve bunun bir milyona iblâgını kabul ederse ve Maliye Vekâleti de bunu tediye edeceğini vadederse encümen bu bir milyon lira hakkındaki talebi âlinize kemali memnuniyetle iştirak eder. İşte efendiler! Bu mâruzatta bulunmağımın bilhassa saiki, encümeninizin kendisine gönderilen teklifler ve lâyihai kanuniyeler hakkında vazifesini ifa için çalıştığını Heyeti Celilenize arz etmekten ibarettir. Encümeninizin bu suretle vâkı olan tetkikatına itimat buyurmanızı rica ederim. Encümen, elinden geldiği kadar her iki tarafın menafiini muhafaza etmek üzere çalışmaktan başka bir şey yapmamaktadır. Bu mâruzatım da, zannederim, ispat eder ki, encümen, bu meselenin etraflı bir surette kabiliyeti tatbikeyesini tetkik etmiş ve ancak bu tetkikati neticesinde bunun kabulünü arz etmiştir.

REİS — Efendim heyeti umumiyesi hakkındaki izahat Heyeti Celilenize arz edildi. Riyasete kısa bir izahatta bulunması için müsaade etmenizi rica ederim. Verilen bütün takrirleri tamamen birinci maddeye aittir. Yalnız Ahmed Beyefendinin takriri lâyihaın heyeti umumiyesine ait ki, lâyihaın iadesini talebediyorlar. Ahmed Beyefendi bu miktarı kâfi görmiyerek yeniden ihtiyaca kâfi iyi bir lâyiha gelmesini teklif ediyorlar. Diğer takrirler pek çoktur ve hepsi de birinci maddedeki miktarın tezyidine aittir. Çok rica ederim, müzakerenin kifayeti hakkında bir takrir vardır. Reddi mutazammın hiçbir takrir yoktur. Eğer heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görülüp de maddelere geçilecek olursa o vakit bütün takrirleri okumak lâzımgelir. Eğer müzakere böyle devam edecekse bu takrirleri okumak imkânı yoktur. Binaenaleyh kifayeti müzakere hakkındaki takriri reyî âlinize vaz'ediyoruz. Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsun.

Efendim heyeti umumiyesinin müzakeresi kâfi görülmüştür ve maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

AĞAOĞLU AHMED B. (Kars) — Bendeniz tahsisatın tezayüdünü mutazammın olan diğer takririn lehine takririmden vazgeçiyorum.

Madde I. — Muhtacîni zürraa bedeli her sene harman sonunda olarak üç müsavi taksitte istifâ edilmek üzere tâvizan tohumluk, çift hayvanatı ve alâtı ziraiye itası için İktisat bütçesinde (Muhtacîni zürraa tavizan verilecek tohumluk, alâtı ziraiye ve çift hayvanatı) naniyle açılacak faslı mahsusun birinci (tohumluk) maddesine dört yüz bin ve ikinci (Alâtı ziraiye ve çift hayvanatı) maddesine yüz bin lira tahsisat vaz'olunmuştur.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim Muvazenci Maliye Encümeninde ekalliyette kalanlardan birisi de bendenizim. Fakat ekalliyet ekseriyete galebe çaldı, ekseriyet ekalliyetle müsavi oldu. Şimdi teşekkürden başka bir diyeceğimizin kalmadı. Biz iddia ediyorduk ki, bu paramın umumunu tohumluğa tahsis edelim. Gerek Reis Beyefendi, gerek diğer rüfeka da aynı fikri, aynı mütalâayı dermeyan ettiler. O halde aramızda bir ihtilâf kalmıyor, âlâ!.. Yalnız bir şey vardır; biz, beş yüz bin lirayı tohumluğa tahsis edelim ve bu parayı üç sene müddetle İktisat Vekâleti bütçesine koyalım ve diyelim ki : Üç senede tahsil edilmek üzere zürraa tevzi edeceksiniz. Senedatını bankaya nakit makamında tevdi edip banka zürraadan parasını tahsil etsin... İkinci muhalefetim de budur. Bendeniz diyorum ki, - nasıl ki, Muhterem Encümenimizin Reisi buyurdu - Ziraat Bankasına istiklâl verilmelidir, muhtariyet verilmelidir. Hakikaten Ziraat Bankasının, kendi meclisi idaresi altında, müstakil bir başka şekle sokulmasına taraftarım. Kendi memurlarını kendileri tâyin, kendileri azletmelidir. Pekâlâ! Şu halde mademki bütün rüfeka böyle arzu ediyorlar ve bu fikre iştirak ediyorlar, elimizde bir kamun varken niçin geri çekiliyoruz, neden bu parayı bankaya vermiyoruz? Ama diyor ki, İmparatorluktan devrolunan bir paradır, bu yeniden verilmemiştir. Efendiler! Yapacağımız muvazaada burada söylendi? Bu da meydana çıktı. Halbuki şimdi bunun muvazaası da kalmadı, bu da bitti. Şu halde bu mahzur da yoktur. Ha! Senedat var. Senet de paradır efendiler. Senedatı devrederiz. Ha parayı vereceğiz, ha senedi vere-

ceğiz. Bu mahfuz değildir. Bu parayı Ziraat Bankasına verelim diyorum. Emin olunuz ki, Ziraat Bankası bu işi daha kolay yapar ve zürra daima oradan almaya daha alışkıdır. Zaten tavizandır, meccanen değildir. Ziraat Bankası iki suretle para verir. Ya terhin suretiyle tavizan veyahut kefâleti müteselsile suretiyle verecektir. Niçin bunu Ziraat Bankasına vermiyelim ve bu vazifeyi ona yaptırmıyalım? Ve neden İktisat Vekâletine, içtimaiyatla, iktisadiyatımızla bu kadar meşgul olan İktisat Vekâletine bir de banka hesabına tohumluğu tevzi ettirelim? Bunu Ziraat Bankasına bırakalım ve bırakırsak daha iyi yapacaktır.

REİS — Mazhar Müfid Bey; birinci madde tahsisatın miktarına mütaalliktir. İkinci madde sureti tevziine dairdir. Binaenaleyh ikinci maddenin müzakeresinde sureti tevziî söylersiniz.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Pek iyi efendim. Tahsisat meselesinde biz diyorduk ki bu beşyüz bin lira azdır. Binaenaleyh bunun ihtiyaca kâfi olmadığını iddia ediyorduk. Bunun için bendenize yeniden delil ikamesine lüzum yoktur. Gerek İktisat Vekâleti, gerek rüfeka ve gerek encümenin diğer âzası ve umumumuz diyor ki bu gayrikâfidir. Bunun gayrikâfi olduğuna Heyeti Umumiye karar verdikten sonra benim encümendeki iddiamı tekrar delâil serdiyle arza lüzum yoktur. Heyeti Umumiye bunu kabul ediyoruz. Demek ki encümeninde ekalliyette kalan bendenizle diğer arkadaşların iddiası bu beşyüz bin lira azdır. Bu para hıçtır. Efendiler! Bendeniz demiyorum ki Ahmed Beyefendinin tâbiri veçhile (ilâ Kars) kadar böyle dağıtacağız demiyorum. (Händler) Öyle değil. Fakat beşyüz bin lira ile - bendenizin tahminim; eğer hata etmiyorsam - tohumdan isabet eden nihayet yirmi otuz bin zürraa yüzler kilodur. Halbuki yirmi otuz bin zürraa âzami muhtacolan zürraa değildir. Fakat Muhterem arkadaşım Muhtar Beyefendi beşyüz bin lirayı Maliye Vekili Beyin bulduğuna hayret ettiler. Hayır biz asla hayret etmedik efendiler, asla hayret etmedik... Yüz, yüzyirmi milyon lira hıç bir bütçeyi hariçten istikraz etmeden idame eden bir Maliye Vekilinin beşyüz bin lira, bir milyon lira, bir buçuk milyon lira, iki milyon lira bulacağına hiç hayret etmem. Binaenaleyh Maliye Vekili Beyin 500 bin lirayı uzun

uzadıya bunun için arayıp buldum demesi hiçtir, efendiler. Osmanlı İmparatorluğu zamanındaki Maliye Nezareti olsaydı o vakit düşünürdük; evet Abdülhamid zamanında 500 bin lirayı nasıl bulacağız diye düşünülürdü. Fakat bugün Halk Hükümetinin 100, 120 milyon liralık bütçesini idare eden Maliye Vekili Beyefendi bugün karar veriniz emin olunuz ki efendiler! bir milyon da bulur, iki milyon da bulur, beş milyon da bulur. Bu mazeret değildir. Binaenaleyh bu beşyüz bin lira azdır. Bendeniz «İlâ Kars» demiyorum. Fakat bu yirmi bin zürraa verilecek olan şey 100 kilo yani dört İstanbul kilesidir. Şimdi çiftçi bir dönüme yarım kileden fazla attığına nazaran bizim yaptığımız muavenet üç dönüm içindir. Bu muavenet hiçtir efendiler. Çünkü biz de çiftçiyiz, bir parça anlarız. Binaenaleyh bu 500 bin liraya bir misil daha ilâve etmek suretiyle bir milyon liraya iblâğımı teklif ediyorum.

Alâtı ziraiye meselesine gelince: Efendiler! Ziraat Bankasında yüz bin liralıktan fazla alât ve edevat mevcut imiş - belki daha fazla, galiba üçyüz bin liralık - banka bu alât ve edevatı ziraiyeyi tevzi etmiştir. Sonra hariçten satın alarak yüz bin liralık alâtı ziraiye tevzi etmiştir ve eskiden de zarar olarak doksan bin liralık demiri okka ile satmıştır. Şimdi biz bu kanunda diyoruz ki üç taksitte bu parayı vereceğiz. Efendiler! Bankanın kendi kanunu bu hususa daha müsaadekârdır. Beş senede alacaktır. (on senedir sesleri) Bendeniz pek kuvvetle söylemiyorum, bilmiyorum. Bendenizin hatırladığına göre öyle zannediyorum ki beş senede o zaman çiftçi daha kolay verir. Binaenaleyh alât ve edevatı ziraiye için, İktisat Vekili Muhterem Mahmud Esad Beyefendi, yirmi bin lira bunun için kâfidir buyurdular. Efendiler; yirmi bin liralık alâtı ziraiye bankada her zaman mevcuttur. Binaenaleyh alât ve edevatı ziraiyeyi bankaya bırakalım.

Sonra tohumluğa gelince : Bendeniz diyorum ki 500 bin liraya beşyüz bin lira daha ilâve edelim, bir milyon lira yapalım. Maliye Vekili Beyefendinin de bu bir milyon lirayı bulacağından eminim, siz de emin olunur.

REİS — Mazhar Müfid Bey! Zatiâliniz şahsınız namına söylediniz.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Tabii

efendim; muhalif olduğum için söyledim. Güya ekalliyette idim.

TAHİR B. (Giresun) — Muhterem arkadaşlar! Bendeniz miktarın kifayeti ve nerelere verileceği hakkında söylemeyeceğim. Bu, encümence tetkik ve tesbit olunmuştur. Bendeniz bunun sureti sarfı hakkında söyleyeceğim. Bu para mademki bankanın sermayesinden veriliyor ve bu sermaye ki bir kanun ile bütün milletin zürramına mahsus ve bunun muhafaza ve idaresi kanunu mahsus tahtında müesses Ziraat Bankasına mevcuttur: bu paranın bankanın gayri başka biri tarafından sarfını kabul etmek, bankanın vazai fi asliyesine, kanununa bir darbe demektir ve bankanın esasatını çığırından çıkarmaktadır. Başka bir çığır açacaktır. Bu ise bankaya bir âciz dolayısıyla itibarsızlık teşkil eder ve binnetice bankanın sermayesini tehlikeye ilka eder ki tabii bu teevzolonmaz. Rica ederim efendiler: bankalar bu vazai fi teessüs ve tekemmül etmiştir ve her türlü muamele ikraziyede bitteerübe ihtisası vardır: Binaenaleyh, İktisat Vekili Bey bu paranın belki bir miktarının kaybolacağını söylediler. Pek doğrudur. Belki değil, muhakkak surette mühim kısmı böyle başka, tecrübesiz ellerle, usulsüz ikrazat sebebiyle çürüyecektir. Bankanın parasının böyle başka vekâletler tarafından sarf olup kâğıtların bankaya; matlubata mahsuben verilmesi katiben doğru olamaz ve zürram hukuku demek olan banka sermayesinin çürümesini müceptir. Hükümet fevkalâde bir muamele yapmak istiyorsa bu parayı başka bütçeden versin. Bankanın parasını ancak banka sarf eder ve her halde bu parayı banka sarf etmelidir, diyorum ve bu bapta bir teklif teklif ediyorum.

REİS — Efendim, Tahir Beyefendinin teklifleri ikinci maddeye aittir.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim, encümenimizin Reisi Beyefendi izahatında bizim aramızda itilâf olmadığını anlattı. Binaenaleyh, şimdi yalnız iş maddenin şeklini tesbitte kalıyor. Maddedeki miktar bir milyon lira, diye tasrih olunursa; miktar hakkında anlaşmış oluruz. Yalnız encümenin yapmış olduğu maddede dört yüz bin lira tohumluk, yüz bin lira alâtı ziraiye ve hayvanat, diye tasrih olunmuştur.

Binaenaleyh, encümenin şimdiki izahatına göre şekli tasdikî yoktur. Sonra para zaten

doğrudan doğruya Ziraat Bankasının matlubatına mahsuben veriliyor. Bu matlubatın doğrudan doğruya bankaya verilmesinde bir mahzur kalmamıştır. Bu hususu Mazhar Müfid Bey arkadaşımız izah etti. Bunu nakden mi verelim, seneden mi verelim? Her halde nakden vermek daha doğrudur. Aradaki ihtilâf bir itilâfı lâfzî oluyor. Binaenaleyh, bendeniz diyorum ki, Maliye Vekâleti bütçesinde bir fasıl açalım ve bankanın matlubundan bir milyon lirayı Maliye Vekâleti Ziraat Bankasına tesviye etsin. Sonra İktisat Vekâletinin zürraa göstereceği her türlü teshilâtı câmi olmak üzere yapacağı bir tâlimatname ile Ziraat Bankası,

kefaleti müteselsile ile bu parayı ahaliye yani zürraa dağıtsın. Bu, en basit bir meseledir. Şimdi encümence yapılmış olan bu karışık mevaddı kanuniyeye lüzum kalmamıştır. Bendeniz bunu câmi olmak üzere diğer mevaddı kanuniye takdim ettim. Encümen Reisi Beyefendi de bunu tasvip buyuracak olurlarsa - ki bu, müzakerenin tâbiî bir neticesidir - Maddeî kanuniyenin bu suretle kabulünü teklif ederim.

REİS — Efendim Mecliste nı sabı karar mevcut değildir. Birinci maddenin müzakeresine celsei âtiyede devam etmek ve Cumartesi günü içtima edilmek üzere Meclisi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat ; saat : 6,20